

Сборник с практики в сферата на
превенцията и подкрепата на жертви
на различни форми на насилие на
областно ниво

Информацията е предоставена
от областните координатори по
равнопоставеност между
жените и мъжете

СЪДЪРЖАНИЕ:

1.	УВОД	стр.2
2.	ПРАКТИКИ В СФЕРАТА НА ПРЕВЕНЦИЯТА И ПОДКРЕПАТА НА ЖЕРТВИ НА РАЗЛИЧНИ ФОРМИ НА НАСИЛИЕ НА ОБЛАСТНО НИВО	стр.3
	Областна администрация - Бургас	стр.3
	Областна администрация - Видин	стр.4
	Областна администрация - Враца	стр.5
	Областна администрация - Кюстендил	стр.6
	Областна администрация - Ловеч	стр.11
	Областна администрация - Монтана	стр.20
	Областна администрация - Пазарджик	стр.28
	Областна администрация - Перник	стр.30
	Областна администрация - Пловдив	стр.40
	Областна администрация - Разград	стр.41
	Областна администрация - Русе	стр.46
	Областна администрация - Силистра	стр.49
	Областна администрация - Сливен	стр.50
	Областна администрация - Софийска област	стр.52
	Областна администрация - София	стр.53
	Областна администрация - Стара Загора	стр.54
	Областна администрация - Търговище	стр.55
	Областна администрация - Хасково	стр.60
	Областна администрация - Шумен	стр.60
3.	КЛЮЧОВИ ДОБРИ ПРАКТИКИ	стр.62
4.	ОПОРНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ	стр.63
5.	ЗАКЛЮЧЕНИЕ	стр.64

1. УВОД

Насилието е нарушение на правата на човека. То е феномен, дълбоко вкоренен в неравенството между половете и продължава да бъде едно от най-забележимите нарушения на правата на човека във всички общества. То може да бъде сексуално, физическо, вербално, психологическо или социално-икономическо и може да се случи както в частната, така и в обществената сфера. Този дисбаланс е дълбоко вкоренен в социалните и културни структури, норми и ценности, които управляват обществото, и поради това често се поддържа от култура на отричане и мълчание. Важно да се признае структурното или институционалното насилие, което може да се определи като подчинение на жените в икономическия, социалния и политическия живот. Жените могат да бъдат изправени пред междусекторни вреди чрез пресичащи се идентичности като раса, увреждания, възраст, социална класа, религия, сексуалност, имиграционен статус и т.н.

Насилието не е частен проблем, а засяга обществото като цяло.

Никакви обичаи, традиции и култура не трябва да бъдат използвани като оправдание за насилие или за да се избегнат задълженията на държавите по отношение на превенцията и премахването му, защото в противен случай насилниците ще бъдат насърчени, а жертвите обезкуражени. Случаите на насилие, чиято ескалация придоби гласност в последните години, още веднъж следва да постави на фокус необходимостта от координирани действия между всички институции.

Превенцията и борбата с насилието е сложен и комплексен въпрос, който изисква съвместни усилия не само на редица институции с компетентности в различни сфери, но и на обществото като цяло.

Един от принципите на **Закона за равнопоставеност на жените и мъжете**¹ е равното третиране на жените и мъжете и недопускане на дискриминация и насилие, основани на пола (чл. 2 от ЗРЖМ). Този принцип намира своето отражение и в **Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за периода 2021-2030 г.**², в която една от петте приоритетните области е „Борбата с насилието, основано на пола и защита и подкрепа на жертвите“. В **Националния план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете 2023-2024 г.** също са включени редица мерки по приоритетната област.

В социалната сфера и по-конкретно в сферата на социалните услуги, подкрепа за лицата, жертви на насилие се осигурява в рамките на съществуващите Кризисни центрове, където се предоставя комплекс от социални услуги за срок до 6 месеца, с цел оказване на индивидуална подкрепа, задоволяване на ежедневните потребности и правно консултиране на потребителите или социално-психологическа помощ, когато се налага незабавна намеса, включително чрез мобилни екипи за кризисна интервенция.

Бременни жени и майки с деца, станали жертви на домашно насилие могат да потърсят помощ и подкрепа и в Звено „Майка и бебе“, където се предоставя временно настаняване до 6 месеца на бременни жени и майки в риск да изоставят децата си, като по време на престоя се насърчава родителската привързаност и се подпомагат младите майки чрез социално, психологическо и юридическо консултиране и подкрепа.

Насилието и престъпленията срещу жени и деца категорично не могат да бъдат толерирани под каквато и да е форма, както и следва да бъдат обект на наказателно преследване.

¹ (Обн. ДВ. бр.33 от 2016 г.)

² (приета от МС с Решение 969 от 30 декември 2020 г.)

2. ПРАКТИКИ В СФЕРАТА НА ПРЕВЕНЦИЯТА И ПОДКРЕПАТА НА ЖЕРТВИ НА РАЗЛИЧНИ ФОРМИ НА НАСИЛИЕ НА ОБЛАСТНО НИВО

С оглед създаването на настоящия Сборник с добри практики в сферата на превенцията и подкрепата на жертви на различни форми на насилие на областно ниво, Министерство на труда и социалната политика (МТСП) изпрати писма до **областните координатори по равнопоставеност на жените и мъжете**³ с молба за предоставяне на наличната по темата информация, в резултат на което, в МТСП постъпи информация от 21 областни администрации⁴.

Тази информация послужи като основа при изготвянето на настоящия Сборник, в който са събрани местни политики и прилагани мерки за превенция и подкрепа на жертви на насилие на областно ниво, като същевременно се извеждат на преден план утвърдените добри практики по места.

Предоставената от областните координатори по равнопоставеност на жените и мъжете информация, е подредена по области и по азбучен ред.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ - БУРГАС

Администрацията отличи като добра практика в сферата на превенцията и подкрепата на жертви на различни форми на насилие дейността на Център за подпомагане на жертви на сексуално насилие "Вселена".

Център "Вселена" функционира от началото на месец юни 2016 г. Той е създаден в партньорство с Община Бургас, Община Созопол, Окръжна прокуратура – Бургас, ОД МВР Бургас, Областна администрация на област Бургас, УМБАЛ Бургас АД и Асоциация „Деметра“.

Центърът е първи по рода си на територията на цялата страна. Създаден е по британски модел и по инициатива на Британското посолство в България, базиран върху опита на SARC в Брайтън, Западен Съсекс, Обединено Кралство. По силата на договор 63-00-232 от 03.06.2021 г., сключен между партньорите, към центъра са се присъединили Община Карнобат, Община Несебър, Община Поморие, Община Приморско и Районна прокуратура – Бургас.

Създаването на център от този тип е пилотно за страната. В центъра се предлага комплекс от услуги за жертвите на сексуално насилие, без да е необходимо да обикалят институциите. Поддържа се денонощно откритата телефонна линия, като се обслужват клиенти от цялата страна. С част от клиентите, които са изявили желание, се поддържа и последващ контакт.

Основните принципи в работата на Центъра са дискретност и поверителност; разбиране и подкрепа. Водещи цели на Центъра са както следва:

- Осигуряване на медицинска помощ, кризисно консултиране и подпомагане на разследване в случай на сексуално насилие;
- Превенция на сексуалното насилие на територията на Област Бургас и предоставяне на информация относно възможностите за получаване на помощ;
- Координиране и съвместна работа с ОД на МВР и УМБАЛ Бургас АД;
- Насочване и настаняване на жертви на сексуално насилие при необходимост в кризисни центрове за жертви на насилие;

³ Координаторите по равнопоставеност на жените и мъжете е регламентирана в ЗРЖМ, където са определени и техните функции. Координаторите на обласно ниво са служители във всички областни администрации.

⁴ Не е получен отговор от седем областни администрации: Благоевград, Габрово, Варна, Кърджали, Смолян, Ямбол, Велико Търново.

- Място, където жертвите на сексуално насилие могат да разговарят поверително за случилото се и да получат необходимата грижа и подкрепа от опитни професионалисти;

- Безплатна 24-часова спешна подкрепа, за да могат жертвите да се възстановят от травмата на сексуалното посегателство.

Предлаганата грижа е както за жени, така и за мъже и се осъществява на приятно място, в което има пространство за уединение, специална стая за разговори с психолози и стая за разговори с разследващи полицаи, където е осигурен максимален комфорт и предразполагаща уютна атмосфера.

Центърът разполага и с оборудван медицински кабинет, където жертвата да бъде прегледана в спокойна среда, далеч от стресиращото влияние на болничните коридори.

Специално обучен персонал помага на жертвите да вземат информирано решение какви да бъдат следващите им стъпки, за да се почувстват защитени.

Предоставени са следните услуги:

- 24-часова безплатна телефонна линия за връзка и професионална подкрепа;

- Избор на лекар спрямо пола и спешна медицинска помощ в УМБАЛ Бургас;

- Кризисна интервенция от обучен психолог-консултант;

- Съдействие при контакт с ОД на МВР Бургас;

- Достъп до съдебен лекар.

Център „Вселена“ предоставя на Областна администрация Бургас ежемесечни отчети за дейността си.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ - ВИДИН

С оглед събирането на утвърдени добри практики в сферата на превенцията и подкрепата на жертви на различни форми на насилие на територията на област Видин, е изпратено пимо до общините от областта, РДСП-Видин и МВР-Видин. В резултат на това са идентифицирани добри практики на територията на Община Белоградчик, Община Кула и ОДМВР-Видин.

На територията на Община Белоградчик функционира Консултативен кабинет към Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (МКБППМН) за превенция на различните видове насилие и работа по конкретни случаи.

В Община Кула е сформиран мултифункционален екип от представители на всички институции, работещи с деца и младежи, който се събира поне веднъж месечно и обсъжда прояви на девиантно поведение сред учениците, проявена агресия от страна на деца и младежи, проблеми в учебните заведения, проблеми родители - деца, родители – училище и др. Като резултат от тази дейност е постигнатият обществен резонанс на всички съществуващи проблеми сред децата и младежите в общината и своевременна реакция на всички заинтересовани страни за предотвратяване на кризисни ситуации.

ОДМВР-Видин отчита като позитивна практика доброто експертно сътрудничество при осъществяването на дейности при прилагането на координационен механизъм за взаимодействия при работа в случай на деца, жертви на насилие или в риск

от насилие и за взаимодействие при кризисни интервенции. Регулярното провеждане на обучения за подобряване на квалификацията на служителите, работещи по случаи на домашно насилие и насилие, основано на пола, надгражда професионалните им умения и изгражда добър работен климат в дирекцията.

Областна администрация Видин изразява готовност за съдействие в посока създаване на мрежа от специализирани услуги за възрастни и деца и жертви на насилие.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ - ВРАЦА

На официалния сайт на Областна администрация - Враца е поставен банер на гореща телефонна линия за пострадали от насилие, която е 24 часовата услуга за подкрепа и насочване на хора, пострадали от насилие. Услугата се осъществява от екип на Фондация „Асоциация Анимус“, по договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с рег. № 93-00-100/16.04.2020 г., сключен с Министерство на правосъдието. Отправено е предложение и към 10-те общини в областта за поставянето на същия банер на интернет страниците си.

В Областна администрация Враца са направени първите стъпки за учредяване на Областен съвет за превенция на домашното насилие.

По информация на Областна администрация – Враца за 2023 г. са регистрирани общо 472 случая на домашно и друг вид насилие, разпределени както следва:

Таблица 1

Институция	Брой случаи за 2023 г.	Описание
Регионална дирекция „Социално подпомагане“ - Враца	4	До 30.06.2023 г. са идентифицирани 4 случая като жертви на домашно насилие над 1 жена и 3 деца.
ЦОП - Козлодуй	1	Жертва на домашно насилие - 1 дете.
ЦОП - Мездра	4	Жертви на домашно насилие - 4 деца. Осигурен подслон и безопасна среда, оказана психологическа и социална подкрепа. Съдействие и подкрепа при изслушване пред органи на МВР, съдебен лекар и провеждане на медицински преглед.
„Звено майка и бебе“	1	Жертва на домашно насилие - 1 жена - майка е две деца ползва специализираната услуга на звеното, след постановена мярка за закрила и издадена заповед за защита по ЗЗДН.

ОД на МВР - Враца	328	За първо шестмесечие, на тел. 112, са подадени 76 сигнала от 328 общо. От посетените сигнали и извършените проверки са образувани 149 броя преписки и 4 броя досъдебни производства, от които: 1 бр. досъдебно производство по чл. 296, ал. 1 от НК за нарушаване на издадени заповеди по ЗЗНД и 1 бр. досъдебно производство по чл. 130 от НК за нанесена телесна повреда. Регистрирани общо 52 бр. заповеди за домашно насилие, като 29 от тях са за незабавна защита и 23 за постоянна.
МБАЛ „Х. Ботев“ - Враца	134 общо	Жертви на насилие от различен вид - нанесен побой, полови престъпления и др.
		Пострадали жени и мъже при условия, които биха могли да бъдат определени като домашно насилие.
		Възрастни лица над 65 години, които претърпели побой от техни деца и/или роднини.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ- КЮСТЕНДИЛ

В област Кюстендил има 9 общини и на територията на областта работят общо 4 Дирекции „Социално подпомагане“ (ДСП). През 2022 г. в Дирекциите „Социално подпомагане“ не са постъпвали сигнали за лица, жертва на насилие.

Сигналите за деца, жертва на насилие постъпват писмено, устно, от Националната телефонна линия за деца, както и при самосезиране на служителите в ДСП в област Кюстендил. При регистриране на сигнал в ДСП за дете жертва на насилие, от страна на социалните работници своевременно се предприемат действия, съгласно чл. 36 г от ЗЗД, като в законоустановения срок се извършва оценка на сигнала. При потвърждаване на информацията се уведомяват задължително представените институции за участие в Мултидисциплинарния екип за прилагане на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случай на деца, жертви на насилие или в риск от насилие. Членовете на екипа работят заедно до приключване на случая и разработват план за действие за защита на детето или за предотвратяване на насилието. При установяване на риск за детето се прилага мярка за закрила по чл.4, ал.1 от ЗЗД, която е в най-добър интерес за него и защитава в най-пълна степен правата и интересите му.

Задължително детето и родителите му се насочват към ползване на социални услуги в общността.

Подходът в работата е индивидуален, съобразно спецификата на всеки случай. Работата е екипна, като при всички случаи за насилие се сезира Районна Прокуратура за предприемане на действия по компетентност.

Статистика за сигнали за деца, жертва на насилие, постъпили в ДСП на територията на област Кюстендил се води от 2018 г, като данните за отделните години са почти идентични. Приложено е извлечение от информационна карта за деца, жертва на насилие, с данни за предходната 2022 г.

Таблица 2

1.1 СЪЗДАДЕНИ ЕКИПИ ЗА РАБОТА ПО КООРДИНАЦИОННИЯ МЕХАНИЗЪМ	
Общ брой екипи в областта	9
Брой ДСП в областта	4
Брой общини в областта	9
Департаменти/изнесени работни места	ИРМ - Кочериново; ИРМ - Рила; ИРМ - Сапарева баня; ИРМ - Невестино; ИРМ - Трекляно
2. БРОЙ ЕКИПНИ СРЕЩИ	
Общ брой екипни срещи, от тях:	28
Брой срещи по процедурни въпроси	6
Брой срещи при първоначално постъпване на сигнал	15
Брой срещи по проследяване и работа по случай	6
3. ИЗТОЧНИЦИ НА СИГНАЛИТЕ ЗА ДЕТЕ, ЖЕРТВА НА НАСИЛИЕ ИЛИ В РИСК ОТ НАСИЛИЕ, ПО КОИТО Е РАБОТИЛ ЕКИПЪТ	
Общ брой:	17
РУО	3
МВР	5
Баща	3
Друг	6
4. БРОЙ НА СИГНАЛИТЕ СПОРЕД ВИДА НАСИЛИЕ	
Общ брой:	17
Физическо насилие	10
Сексуално насилие	7
5. БРОЙ НА СЛУЧАИТЕ СПОРЕД ВИДА НАСИЛИЕ	
Общ брой:	17
Физическо насилие	10
Сексуално насилие	7
5.1. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ ПО ПОЛ И ВЪЗРАСТ	
Общ брой момчета:	7
момчета 0 – 3 години	2

момчета 8 – 11 години	3
момчета 12 – 16 години	2
Общ брой момчета:	10
момчета 0 – 3 години	1
момчета 4 – 7 години	2
момчета 8 – 11 години	0
момчета 12 – 16 години	7
Общо:	17
5.2. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ СПОРЕД МЯСТОТО НА ПРЕЖИВЯНОТО НАСИЛИЕ	
Общ брой:	17
в семейството	7
в училище	1
на улицата	2
в специализирана институция	0
съсед	1
познати	4
непознати	1
друго (посочете)	1
бележки	в детска градина
5.3. РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЛУЧАИТЕ СПОРЕД ИЗВЪРШИТЕЛЯ	
друго дете	3
родител - майка	5
учител	1
познат (съсед)	6
друго (посочете)	2
Бележки	пастрок; медицинска сестра
6. БРОЙ УЧАСТИЯ НА АЛТЕРНАТИВНО ПРЕДСТАВЕНИТЕ В МУЛТИДИСЦИПЛИНАРНИТЕ ЕКИПИ	
образователната институция, в която детето се обучава	9
други (психолог, НПО, МКБППМН, районен съдия, РУО, РЗИ, детска градина, социална услуга и др.)	17

моля, посочете	психолог, НПО, МКБШМН, районен съдия, РУО, РЗИ, детска градина, социална услуга
7. Брой свиквания на екипа при кризисна интервенция	
Общ брой	0
8. СЛУЧАИ НА СЪБИТИЕ, ИЗИСКВАЩО КРИЗИСНА ИНТЕРВЕНЦИЯ	
Общ брой случаи, изискващи кризисна интервенция	0
10. ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С РАЙОННА ПРОКУРАТУРА	
Брой случаи на насилие над деца, по които е сезирана Районна прокуратура	14
Брой образувани досъдебни производства	7
Брой случаи, по които е заведено дело	0

Ефективното взаимодействие между институциите на различни нива е пряко свързано с формулирането и прилагането на политика от последователни мерки за превенция и противодействие на насилието, респективно промяна в съществуващите стереотипи и обществени нагласи. През месец юли 2023 г. между община Кюстендил и УНИЦЕФ е подписан Меморандум за разбирателство и сътрудничество за въвеждане на модел на интегрирана подкрепа за деца жертви и свидетели на насилие и техните родители – „Зона закрила“ – детски център за застъпничество и подкрепа. Предстои да бъдат предприети действия за планиране на въвеждащи и специализирани обучения за повишаване на компетентността на специалистите и постигане на ефективно прилагане на модела. Като добра практика можем да отчетем провеждането на обучения със специализирана насоченост:

Фондация „П.У.Л.С“ – Перник организира обучения за запознаване на работещите в отделите „Закрила на детето“ към ДСП с основните белези на насилие и консултирането на жертвите.

Фондация „Асоциация Анимус“ на среща, организирана през 2023 г. представи пред работещите с деца, жертви на насилие – социални работници, полицейски служители, тема: „Приложение на закона за защита от домашно насилие за ефективно прекратяване на насилието и подкрепа на жертвите“ по Проект „Ефективна правна защита на жертвите на домашно насилие в България“. Ефективното взаимодействие между институциите на различни нива е пряко свързано с формулирането и прилагането на политика от последователни мерки за превенция и противодействие на насилието, в т.ч. и промяна в съществуващите стереотипи и обществени нагласи.

Междуйнституционалната координация на местно ниво е важна за постигане на резултати за подкрепа и защита на жертвите за насилие - социалните работници работят заедно с полицейските служители, представители на образователната система, личните лекари, прокуратура, община и социални услуги в общността. Предвид сложността на проблема, разрастването му в национален мащаб е необходимо супервизирането на случаите, с оглед предприемане на ефективни действия при разрешаването му. В тази връзка и провеждането на надграждащи обучения на специалистите ще допринесе за постигане на резултати.

В ОД на НВР- Кюстендил е създадена необходимата организация по отношение на дейностите и задачите, свързани със ЗЗДН. В тази връзка се издадена заповед на директора на ОД на МВР за създаване на организация в дейността на дирекцията по противодействие на проявите на домашно насилие, отработване на сигналите за домашно насилие и осъществяване на контрол върху заповедите за незабавна защита.

Към горесцитираната заповед са разработени приложения за действие от страна на полицейските органи при получен сигнал за насилие.

През месец март 2010 г. е подписано споразумение за сътрудничество на териториалните структури на Отдел „Закрил на детето“ при случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие. По този начин са регламентирани точните действия на ангажираните субекти при случаи на деца в риск, а съответните институции на местно ниво работят в синхрон.

От началото на 2023 г. координационният механизъм за работа с деца, жертва на насилие бе задействан 4 /четири/ пъти, а организираниите екипни срещи по механизма за същия период са 10 /десет/ броя. Взети са мерки от участниците в мултидисциплинарния екип с оглед най-добрия интерес на засегнатите деца.

Като добра практика може да се изтъкне създаването на алгоритъм за действие при получаването на различни по вид сигнали и подкрепа на жертви от различни форми на насилие. За първото полугодие на 2023 г. в ОД на МВР- Кюстендил са регистрирани общо 39 броя сигнали за домашно насилие, а жертвите са общо 40 броя. В сравнение със същия период на 2022 г., регистрираните сигнали са 36 броя, а жертвите на домашно насилие 40 броя. На лице е тенденция на леко увеличение на сигналите, а жертвите на домашно насилие запазват нивото си.

Полицейските органи извършват проверка на сигнала и предприемат съответните мерки по закон, съдействат на жертвите с цел подпомагане и осигуряване на безопасен начин на живот.

Като недостатък и пречка при осъществяване на дейностите, свързани със случаи на домашно насилие, е липсата на кризисни центрове за настаняване на лицата, жертви на домашно насилие на територията на област Кюстендил.

Информация за добри практики в сферата на превенцията и подкрепата на жертви на насилие, споделиха от Община Кочериново, където през последните години случаите на проявено насилие спрямо деца се отнасят за леки форми на физическо и вербално насилие, проявено от ученици в средищното училище в общината. Всички тези ситуации и конфликти се изясняват и решават веднага със съдействието и подкрепата на училищния екип от класни ръководители, директор, педагогически съветник, както и инспектора от детска педагогическа стая. В училището има изградена работеща уредба /програма/ за разпознаване и превенция на агресията сред учениците, с конкретни мерки. Провеждат се екипни срещи и разговори с деца, проявили агресия и техните родители, класни ръководители, представители на ученическия съвет, инспектор ДПС, представители на Отдел „Закрила на детето“ и служители на общинска администрация. Провеждат се информационни кампании, свързани с темата за агресията и насилието срещу деца, за толерантност и зачитане на правата и свободите на всяко дете. Като най-ефективен начин за превенция изпъква включването на децата в различни форми на заетост в извънкласни, извънучилищни занятия, дейности, съобразени с потребностите на всяко дете, събития на местната общност- празници, чествания, тържества и др.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ - ЛОВЕЧ

В изпълнение на политиката по равнопоставеност на жените и мъжете и съгласно приоритетните области на Национална стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за периода 2021-2030 г. Областна информация Ловеч е предоставила сборна информация от осемте общини в областта по приоритетна област 4: „Борба с насилието и защита и подкрепа на жертвите“.

Община Летница работи в координация с Дирекция „Социално подпомагане“ – Ловеч по превенция на насилието над жени и подпомагане на жени в риск. За 2021 г. няма сигнали за жени, жертви на домашно насилие. Полицейско управление – Летница също работи по идентифициране на жени в риск и оказване на помощ и подкрепа.

Работата на трите институции се изразява в:

- комплексни мерки по превенция на всички форми на домашно насилие, насилие, основано на пола, насилие на работното място и др.;
- наказателно преследване на извършителите, работа с извършителите на насилие;
- социална защита и предоставяне на специализирани услуги на жертвите на насилие;
- законова и институционална подкрепа за реинтеграция на лицата, пострадали от насилие и жертвите на трафик на хора;
- обучение и квалификация на ангажираните с проблема професионалисти от различни области;
- събиране на данни и повишаване на информацията и чувствителността на обществото и институциите.

На територията на **община Ловеч** работят Център за обществена подкрепа (ЦОП) и Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ) за социални услуги, предоставяни в общността с консултативен характер, които изпълняват дейности както по превенция на недопускането на насилие, така също работа в посока консултиране и подкрепа на деца и възрастни, пострадали от насилие.

Децата в риск и техните семейства на територията на общината, включени в териториалния обхват на ЦОП, имат възможност да ползват социалните услуги с оглед социалното им включване и зачитане правата на децата и хората, претърпели насилие. Основните дейности на ЦОП са организирани в програми:

- Програма за подкрепа и консултиране на семейства от общността – 73 случая;
- Програма за работа с деца, жертви на насилие и техните родители – 5 случая през 2021 г..

Двете социални услуги се предоставят от Сдружение „Граждански инициативи“ – гр. Ловеч, което е лицензиран доставчик.

На територията на град Ловеч Фондация „Център отворена врата“ предоставя социална услуга „Център за социална рехабилитация и интеграция“ с капацитет 20 места на проектен принцип.

Описание на дейността:

- психологически консултации – оказване на помощ и подкрепа за преодоляване на психотравматичен проблем от преживяно физическо и емоционално насилие;
- социални консултации – идентифициране на социалните потребности на детето и оказване на помощ и подкрепа за удовлетворяването им;
- предоставяне на информация за законовите възможности при случаи на насилие;
- фамилни консултации – помощ за преодоляване на конфликтни взаимоотношения между членовете в семейната система, подобряване на комуникацията между тях;
- работа с педагог – повишаване мотивацията за участие в образователни или преквалификационни дейности, посредничество между образователните институции и детето;
- включване в специализирани програми – съобразени с индивидуалните нужди на детето;
- юридическо консултиране.

В **община Луковит** се поддържа приемна за гражданите от Регионалния представител на Комисия за защита от дискриминацията. Всеки, който счита, че е обект на дискриминация или неравно третиране, може да зададе своите въпроси и да бъде консултиран от професионалист.

Информацията за предстояща приемна се обявява в сградата на общината и на сайта на община Луковит. Приемната обичайно се ситуйра на първия етаж в общината, с достъп за хора с увреждания.

Данни от РУ на МВР-Луковит:

За 2020 г.:

- Общ брой на заповеди за защита – 20 бр.;
- Общ брой на заповеди за незабавна защита – 9 бр.;
- Общ брой на заповеди за постоянна защита – 11 бр.

За първо шестмесечие на 2021 г.:

- Общ брой на заповеди за защита – 5 бр.;
- Общ брой на заповеди за незабавна защита – 2 бр.;
- Общ брой на заповеди за постоянна защита – 3 бр.

Брой на постъпилите заповеди за защита, при които извършителите са от мъжки пол – при всички 54 бр. заповеди за защита.

Брой на постъпилите заповеди за защита, при които жертвите са от женски пол – при всичките 54 бр. заповеди за защита.

Брой на постъпилите заповеди за защита, при които жертвите са деца – 8 бр.

Всяка година последната сряда на месец февруари в **община Тетевен** се отбелязва Ден за борба с тормоза в училище или Ден на розовата фланелка. На този ден хиляди училища по целия свят носят розово, за да символизират своята позиция като израз на неприемане на тормоза. В България този ден е отбелязан за първи път на 29 февруари 2012 г. За шеста поредна година Община Тетевен инициира отбелязване на Деня против тормоз под мотото: „Нека спрем насилието в училище като се обичаме, уважаваме и ценим човешкото достойнство“. Ученици и учители от общината се противопоставят с призови: „Да не се допуска тормоза в училище“. С различни инициативи се посочва необходимостта учениците да бъдат толерантни и съпричастни един към друг, да не затварят очите си, когато някой е подложен на насилие и унижение.

На територията на **община Троян** се прилага Координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и своевременно се оказва подкрепа. През 2021 година междуинституционален екип е разгледал 1 случай на дете в риск. Във всички училища са изпълнявани дейностите, предвидени по Плана за противодействие на тормоза и насилието в училище. ОбКБППМН – Троян съвместно с училищата провежда информационни кампании, насочени към трафика на хора и деца. През 2021 г. с цел превенция на трафика на хора и сексуална експлоатация пред троянските ученици е представена романтичната драма „*Lover boy*“.

Изграден е Център за обществена подкрепа (ЦОП), който предлага услуги, насочени към деца жертва на физически и емоционален тормоз, на експлоатация и насилие; деца negliжирани или изоставени от своите семейства, а също и такива застрашени от отпадане или отпаднали от образователната система; деца с рисково или отклоняващо се от закона поведение; деца и младежи ползващи или напускащи специализирани институции или услуги от резидентен тип; семейства, при които има риск да изоставят децата си или се нуждаят от допълнителна подкрепа.

Съгласно АНАЛИТИЧНА СПРАВКА за изготвяне на проект на Доклад за младежта за 2021 – 2022 г. от Областна администрация Ловеч (стр. 32-33):

т. 4. Насърчаване на толерантност и ненасилие, превенция на агресия сред младите хора, включително и в онлайн пространствата

а) Състояние на изследваните индикатори:

- Дял на младите хора, обект на насилие;

- Дял на младите хора, обхванати в дейности, насърчаващи демократичното участие, толерантността и противодействието на езика на омразата.

Община Луковит: по информация от Местната комисия за борба с противообществените прояви през 2021 и 2022 г. са постъпили заявки от родители за консултации относно насилие за 56 непълнолетни деца.

По информация от образователните институции 81 ученици са обхванати в дейности, насърчаващи демократичното участие, толерантността и противодействието на езика на омразата, което е едва 10,8 % от общия брой учащи.

За **Община Ябланица:** 3%

б) Анализ на състоянието

Община Луковит: Тревожна е тенденцията за нарастване на проявите на насилие в училище и извън него. Комуникацията в интернет също крие сериозни рискове за младите хора. Много са факторите, които оказват влияние за проявите на насилие и противообществени прояви сред младите хора – социално-икономически, личностни, социокултурни, ниската правна култура и морал, както и влиянието на приятелската среда.

Повишаването на информираността, формирането на съзнание за равнопоставеност, солидарност и толерантност, изграждането на умения за работа в мултикултурна и мултинационална среда са основните инструменти за предпазване от различни форми на експлоатация и насилие.

в) Предприети мерки

Община Летница: Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН) в тясна връзка с училище СУ „Бачо Киро“ – град Летница организира ежегодно дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение, осигурява подкрепа на деца, ученици и семейства в риск, в затруднено социално положение и предразположение към проява на агресия.

Традиционно всяка година в СУ „Бачо Киро“ се отбелязва Ден на толерантността със съдействието на МКБППМН. Кампанията цели младите хора да осмислят вредите от агресивното поведение и предимствата от проявяването на толерантност към хора от различни социални и етнически групи.

Световният ден против тормоза в училище е отбелязан в СУ „Бачо Киро“ на 23. 02. 2022 г. с инициативи от ученици от всички класове. Голяма част от учениците са облечени в розово. На входа на училището представители на Ученическия парламент раздават на учители и ученици хартиени розови фланелки.

Община Луковит: Инициатива на Местната комисия за борба с противообществените прояви (МКБППМН) – „Отбелязване денят на толерантността. Да бъдем толерантни!“ – участвали 450 младежи;

- От МКБППМН са проведени индивидуални консултации с 36 непълнолетни младежи и семейни консултации с 20 младежи във връзка с превенцията от насилие;

- Във всички училища ежегодно се отбелязва деня за борба с тормоза в училище „Ден на розовата фланелка“

Община Троян: През 2022 г. е проведена информационна кампания за предпазване на младите хора от насилие и експлоатация в интернет. Раздадени са информационни материали. Кампанията обхваща над 200 ученици от училищата на територията на община Троян.

Съгласно ОБЛАСТНА СТРАТЕГИЯ ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ ЛОВЕЧ (2023-2024 г.)

Публикувана в сайта на Областна администрация Ловеч <https://www.lovech.government.bg/inc/service/service-download-file.php?identifier=80aa5cf3-3237-4758-96a5-b2bfe1c2cda4&control=20230512150511>.

т. 2.8. Напускане на образователната система. Деца в риск (стр. 28)

В отдел „Закрила на детето“ – гр. Ловеч през 2021 година е извършена проверка по 137 сигнала за деца с настоящ адрес на територията на община Ловеч. След социално проучване са предприети съответните мерки за закрила спрямо деца в семейна и извън семейна среда както следва:

- отглеждани в семейства на близки и роднини – 23 деца;
- отглеждани в професионални приемни семейства – 12 деца;
- успешно

реинтегрирани в биологичните си семейства или семейства на осиновител – 6 деца.

В отдел „Закрила на детето“ – гр. Ловеч през 2022 година е извършена проверка по 143 сигнала за деца в риск. След социално проучване са предприети съответните мерки за закрила спрямо деца в семейна и извън семейна среда, както следва:

- отглеждани в семейства на близки и роднини – 25 деца;
- отглеждани в професионални приемни семейства – 11 деца;
- успешно реинтегрирани в биологичните си семейства или семейства на

осиновител – 5 деца;

През 2021 г.: с направления и заповеди към ЦОП – Ловеч са насочени 31 деца и техните родители, а към ДЦДМУ – Ловеч с направления и заповеди са насочени 14 деца. Във връзка с промените, въведени със ЗСУ и осигуряване на правото на ползване на социални услуги на деца, в това число и деца с увреждания, през 2021 г. са изготвени общо 28 предварителни оценки на потребностите на деца от социални услуги по подадени заявления за ползване на социални услуги в общността.

През 2022 г.: с направления и заповеди към ЦОП – Ловеч са насочени 50 деца и техните родители, а към ДЦДМУ – Ловеч с направления и заповеди са насочени 7 деца. Изготвени са общо 61 предварителни оценки на потребностите на деца по подадени заявления за ползване на социални услуги в общността от техните родители.

В Община Ловеч съществува и **Обществен съвет за превенция и защита от домашно насилие в Община Ловеч.**

Създаден е с общо събрание на 19 май 2015 г. На събранието са присъствали представители на 27 важни институции в града, сред тях областният управител и зам.-областният управител. Приети са правила и е избрано ръководство.

Сред целите са посочени ограничаване на този тип насилие, създаване на устойчив модел на партньорство между заинтересованите страни, запознаване на гражданите и жертвите на домашно насилие със Закона за защита от домашното насилие и помощта, която могат да получават. Не без значение е обществената подкрепа и окуражаване на скритите жертви.

Общественният съвет се събира веднъж на два месеца или при възникване на необходимост. Информация: <https://www.newsglas.com/lovech-suzdadен-e-obshtestven-suvet-za-prevenciya-i-zashtita-ot-domashno-nas/>

На интернет страницата на Община Ловеч <https://www.lovech.bg/bg/aktivni-mestni-politiki-s-grazhdanskoto-obshtestvo/obshtestven-savet-za-preventsiya-i-zashtita-ot-domashno-nasilie-v-obshtina-lovech/> са публикувани: Правила за организацията и дейността на Обществен съвет за превенция и защита от домашно насилие в Община Ловеч; Координационен механизъм за взаимодействие при случаи на пострадали домашно насилие в Община Ловеч.

В гр. Ловеч има и **Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ)** за лица, жертва на насилие, с места за кризисно настаняване.

Капацитетът му е 4 места, които дават възможност най-високорисковите случаи да се изведат от средата на насилие.

За Ловешка област е открит телефон за консултации – 0876974 944, като линията е вход към новосъздадената в града консултативна услуга с кризисно настаняване.

В Центъра работи мултидисциплинарен екип, обучен по прилагането на програмите, за да се изготвят доклади, нужни на районния съд при издаване на

съответните заповеди за защита при домашно насилие, като се прави и терапевтична програма за възстановяване след извършено домашно насилие.

На 11.12.2019 г. е проведен информационен ден в Ловеч, като част от проект на Фондация „Център отворена врата“ за прилагане на програми за рехабилитация на жертви на домашно насилие и специализирана програма за работа с извършители на домашно насилие, които са част от Закона за защита от домашно насилие. Присъстват държавни институции и неправителствени организации. Решено е да бъде разработен механизъм, който да се прилага от институциите при сигнали за домашно насилие.

Информация: <https://lovechtoday.eu/>

Съществува и „Център за обществена подкрепа“ (ЦОП) към „Екомисия 21 век“ – гр. Ловеч представлява социална услуга, предназначена за деца и семейства с цел превенция на насилието и отпадане от училище, обучение в умения за самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск, консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми и прояви. Капацитет на ЦОП – 20 потребители.

Цел на Центъра за обществена подкрепа към „Екомисия 21 век“: Работата да води до подобряване качеството на живот на децата в семейната и социалната среда, като предостави качествени социални услуги, обвързани с детето и промяна на средата, отговарящи на потребностите, достъпни за всяко дете в риск и неговото семейство.

Задачи:

- Предоставяне и осигуряване на равнопоставено включване на децата в социалния живот;
- Да се осигури гарантиран достъп до специализирани социални, образователни услуги в общността;
- Превенция на деца с отклоняващо се поведение и справяне с него;
- Да се работи за предотвратяване на отпадането на деца от училище;
- Да се осигури професионална и квалифицирана помощ на деца в риск и техните семейства, ползващи социални услуги, предоставяни в ЦОП.

Целеви групи:

Ползвателите на услугата Център за обществени подкрепа са:

- Деца от 3 до 18 години в риск и техните семейства;
- Деца, жертви на насилие;
- Деца, застрашени или отпаднали от училище;
- Семейства с деца със специални потребности (аномалии, увреждания, отклонения);
- Семейства, които не се справят с проблемите и търсят професионална подкрепа за отглеждане и възпитание на детето;
- Деца от специализирани институции;
- Деца от общността за работа по превенция на рисковото поведение.
- Предоставяне на услуги, които да подкрепят семействата на децата в риск с цел спазване на основния принцип, а именно всяко дете да се отглежда в семейна среда; повишаване на родителския капацитет, насърчаване на отговорното родителство;
- Подбор на лицата, пряко ангажирани в дейностите по закрила на детето, съобразно техните личностни и социални качества и грижа за тяхната професионална квалификация и подкрепа.

Социални услуги, предоставяни в ЦОП

- Превенция на насилието;
- Превенция на отклоняващо се поведение;
- Превенция на отпадане от училище;
- Превенция на изоставянето.

Добри практики ЦОП Ловеч

- Доброволчество;
- Кампании;

- Младежки инициативи;
- Арт ателие;
- Еко ваканции.

Човешки ресурси – 4 бр., от които: 1 ръководител, 3 специалисти – психолог, педагог и социален работник.

Информация: <https://www.ecomission21.com/?pageid=45>

ЦЕНТЪР ЗА ОБЩЕСТВЕНА ПОДКРЕПА (ЦОП) – ГР. ТРОЯН

Доставчик на социалната услуга: Община Троян
<https://www.troyan.bg/bg/sotsialni-uslugi/tsentar-za-obshtestvena-podkrepa-gr-troyan/>.

Центърът за обществена подкрепа се намира в гр. Троян, ул. „Г.С. Раковски“ № 17 (блок „Къпинчо“); тел. за връзка: 0878901348; e-mail: cop_troyan@abv.bg. Капацитет на социалната услуга: 30 места.

Центърът за обществена подкрепа разполага с добре подготвен и мотивиран колектив, състоящ се от: клиничен психолог и логопед, социален педагог, социални работници и психолози, а при необходимост се наемат и външни консултанти.

Специалистите работят индивидуално и групово според конкретния случай. Има подсигурен транспорт, което дава възможност за мобилна работа в населените места. Услугата е напълно безплатна за потребителите.

Дейността на ЦОП е насочена основно към подкрепа, превенция и консултиране на деца и семейства в риск. Той извършва широк спектър от дейности, които са насочени към: деца, жертва на физически и емоционален тормоз, на експлоатация и насилие; деца, negliжирани или изоставени от своите семейства, а също и такива заплашени от отпадане или отпаднали от образователната система; деца с рисково или отклоняващо се от закона поведение; деца и младежи, ползващи или напускащи специализирани институции или услуги от резидентен тип; семейства, при които има риск да изоставят децата си или се нуждаят от допълнителна подкрепа; семейства, желаещи да осиновят дете или вече осиновили, а също и такива предлагащи приемна грижа.

Специалистите в услугата изготвят индивидуална специализирана оценка на потребностите на всяко дете, което позволява адекватна преценка на рисковете и изготвяне на план за подкрепа.

Услугата се предоставя въз основа на издадено направление от отдел „Закрила на детето“ към Дирекция „Социално подпомагане“ – Троян. От възможностите, предоставяни от Центъра, могат да се възползват и всички деца и семейства в риск, които по собствена преценка търсят подкрепа.

Представяне на дейността на социалната услуга Център за обществена подкрепа (ЦОП) и създаване на механизъм за взаимодействие между различните институции, с цел подобряване работа с деца и семейства в риск на територията на общината, е проведена на 26.01.2022 г. по време на онлайн среща, инициирана от Община Троян. Всички участници са се обединили около нуждата от задълбочаване на междуинституционалното сътрудничество на общинско ниво, като начин за превенция на социалното изключване и рисково поведение. Информация: <https://troyanexpress.com/2022/01/predstavyane-deynostta-na-sotsialnata-usluga-tsentar-za-obshtestvena-podkrepa/>.

ПРОЕКТ „ОБЕДИНЕНИ ЗА ПОМОЩ В КРИЗАТА МОЖЕМ ПОВЕЧЕ – ПРЕВЕНЦИЯ И ЗАЩИТА ОТ ДОМАШНО НАСИЛИЕ – ПРИЛАГАНЕ И ИЗДАВАНЕ НА ПРОГРАМИ В ПОМОЩ НА ПОСТРАДАЛИ ЛИЦА И ПРОГРАМИ ЗА ИЗВЪРШИТЕЛИ НА ДОМАШНО НАСИЛИЕ В СОФИЯ, ЛОВЕЧ, ТРОЯН И ТЕТЕВЕН“

През юни 2020 г. сдружение „Алианс за защита от насилие основано на пола“ (АЗНОП) в партньорство с фондация „Център отворена врата“ започва изпълнението на проекта, който се финансира с договор за безвъзмездна финансова помощ с рег. № 93-00-151/2020 г. от Министерство на правосъдието. Срокът за изпълнението на проекта е от 8 юни 2020 г. до 8 октомври 2020 г. Изпълнението на

проекта осигурява продължаване предоставянето на услугите за жертви на домашно насилие в София, Ловеч, Троян и Тетевен, които включват безплатни консултации с психолог и юрист (съгласно чл. 5, ал. 1, т. 6 от ЗЗДН) и изпълнение на специализирана Програма за извършители на насилие по чл. 5, ал. 1, т. 5 от ЗЗДН.

В рамките на проекта за градовете София, Ловеч, Троян и Тетевен се изпълняват следните безплатни програми:

- **Програма по овластяване и психологическа подкрепа на жертви на домашно насилие.** Програмата включва терапевтична работа по преодоляване на травмата, активиране на собствените ресурси за излизане от ситуацията на насилие и реинтеграция в обществото.

- **Програма за юридическо консултиране на жертви на домашно насилие.** Тя е съществен елемент за подпомагане на пострадалите лица за вземане на решение за справяне с проблема. Тя спомага за очертаване на реално възможните действия, които лицето може да предприеме, както и за подреждане на неговите приоритети. На пострадалите се предоставя безплатна и достъпна информация за продължителността на един съдебен процес, доказателства, съотносими към делото и за евентуалния краен резултат. В много от случаите са налице правни основания и доказателства, чрез които могат да се предприемат едновременно няколко правни действия, били те с личен, имуществен характер, от областта на трудовото право или социалните права. Програмата включва застъпничество и подкрепа при започване на процедури за закрила във връзка със ЗЗДН. Програмата включва и процесуално представителство на пострадали от домашно насилие.

В рамките на проекта в градовете София и Ловеч се предоставя и безплатна **Специализирана програма за извършители на насилие** – самозаявили се и насочени от съда. Преминаването на извършителите на насилие през специализираната Програма за справяне с агресията е от изключително значение за предотвратяване на рецидиви на домашно насилие, укрепване на семейните отношения и подобряването качеството на живот. Дългогодишната практика на АЗНОП и „Център отворена врата“ показва, че работата единствено с жертвите да домашно насилие е недостатъчна за справянето с рецидивите на домашно насилие. Голяма част от насилниците, след прекратяване на връзката с пострадалото лице, встъпват в нови връзки, където отново упражняват насилие върху партньорите си. Това налага необходимостта от предоставянето на услугата специализирана програма за извършители на домашно насилие както за лицата, насочени с мярка от съда, така и на самозаявилите се в офисите на организациите.

Основна цел на Програмата е придобиването на нова нагласа и разбиране на насилието като неприемлив модел на поведение чрез осъзнаване на собственото агресивно поведение по отношение на близки хора и придобиване на нови навици за решаване на конфликти и спорове без използване на агресия. Основните теми, заложи в Програмата са запознаване със законодателната и правна рамка на случващото се насилие /Харта на човешките права, права на жените и децата/; формите на насилие на полово основа; факти за насилствени взаимоотношения и тяхното развитие; социалният контекст, в който се случва насилието и алтернативни модели на ненасилнически взаимоотношения.

Специалисти с опит в приложението на специализираната услуга за извършители на домашно насилие консултират лица, насочени със съдебна заповед съгласно чл. 5 ал. 1, т. 5 от Закона за защита от домашно насилие /ЗЗДН/ или самозаявили се. Участниците в Програмата преминават през общо 24 сесии под формата на индивидуални и групови консултации и оценъчни интервюта.

Проектът включва и дейности по изготвяне и разпространение на информационни материали по въпросите, свързани с домашното насилие, които са разпространявани в печатен или електронен формат.

Проектът надгражда вече започнати дейности от АЗНОП във връзка с партниране с институции по прилагане на ЗЗДН.

Информация: <https://www.lovech.bg/bg/obyavi-i-saobshteniya/proekt-obedineni-zapomosht-v-krizata-mozhem-poveche-preventsiya-i-zashtita-ot-domashno-nasilie-prilagane-i-izdavane-na-programi-v-pomosht-na-postradali-litsa-i-programi-za-izvarshiteli-na-domashno-nasilie-v-sofiya-lovech-troyan-i-teteven/>

ОБУЧЕНИЕ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ ОТ ОБЛАСТЕН ЕКИП ПО ПРИЕМНА ГРИЖА – ЛОВЕЧ ЗА ПОВИШАВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯТА СИ НА ТЕМИ, СВЪРЗАНИ С ПРОЯВИ НА НАСИЛИЕ НАД ДЕЦА И ПРЕВЕНЦИЯ

През юни 2018 г. в тридневно специализирано обучение на тема „Проява на насилие над деца. Определение. Видове насилие. Причини. Превенция“, проведено в град Ловеч, служителите на Областен екип по приемна грижа – Ловеч по Проект „Приеми ме 2015“ са повишили своята квалификация и мотивация за работа като специалистите по приемна грижа.

Чрез използването на интерактивни методи при реализацията на квалификационните форми с екипа, пряко зает с работа по приемна грижа, се цели разширяване и обогатяване на уменията им, за предоставяне на подкрепа, насочена към конкретните потребности на приемните семейства. Задача на обучението е да се усъвършенстват уменията на екипите за сътрудничество със специалистите от институциите, с които си взаимодействат ОЕПГ и работа в екип, както и надграждане на практически умения за индивидуална работа със семейства, чийто приемни деца са били жертви на насилие.

Проект „Приеми ме 2015“ - BG05M9OP001-2.003-0001-C01, финансиран от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд. Информация: <https://www.troyan.bg/bg/posts/view/24667/>

ОБСЪЖДАНЕ В ОКРЪЖЕН СЪД – ЛОВЕЧ С УЧЕНИЦИ НА ТЕМАТА ЗА ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ

Дискусията, водена от съдия Пламен Пенев от Окръжен съд – Ловеч, е в рамките на Образователната програма на ВСС.

Домашното насилие не е само физическо, а дете може да е жертва на домашно насилие и като свидетел на такова. Тези норми, уредени в Закона за защита от домашното насилие, са били сред основните акценти в дискусия с участието на възпитаници на Ученическото общежитие в Ловеч. Тя е поредната реализирана от Окръжен съд – Ловеч в рамките на Образователната програма на ВСС „Съдебната власт – информиран избор и гражданско доверие. Отворени съдилища и прокуратури“.

Дискусията на тема „Домашно насилие“ се е състояла на 12 май 2022 г. в една от съдебните зали на Окръжен съд – Ловеч. Основният лектор по програмата, съдия Пламен Пенев, отново е подготвил интересен измислен казус, с който да провокира младежите да се замислят върху проблема и да идентифицират ситуациите, видовете и жертвите и извършителите на домашно насилие. След като изслушва мнението им по поставените по казуса въпроси, съдия Пенев обяснява на учениците какво казва законът в такива случаи. Участниците в дискусията научават, че според нормативната уредба домашното насилие е акт на насилие спрямо лица в родствена връзка (майка/баща – деца), както и спрямо такива, които живеят или са живели в брак или съвместно съжителство. То може да е освен физическо и сексуалнопсихическо, емоционално или икономическо. Принудителното ограничаване на личния живот, свобода и права, например забрана единият партньор да ходи на работа и да бъде финансово независим, също се дефинира като домашно насилие. Съдия Пенев разяснява и какви са условията и процедурите при прилагане на мерките за защита от домашно насилие. Информация: <https://lovechtoday.eu/>

РАБОТНА СРЕЩА В ОД МВР – ЛОВЕЧ ПО ПРОБЛЕМИТЕ НА ДОМАШНОТО НАСИЛИЕ

Всяка година от 25 ноември – Международния ден за елиминиране на насилието срещу жените, до 10 декември – Деня на човешките права, се отбелязват 16-те дни на активизъм срещу насилието, основано на пола. Кампанията за първи път е организирана през 1991 г. от активисти от учредителния институт за глобално лидерство на жените и продължава да се координира всяка година от Центъра за глобално лидерство на жените. Инициативата е насочена към правителствата, гражданското общество, женските организации, младите хора, частния сектор, медиите и ООН за обединяване на усилията за борба с глобалната пандемия на насилието срещу жени и момичета.

В срещата през 2022 г. са обсъдени полезни практики, както и подобряване на механизма за институционално взаимодействие. Очертана е необходимостта от създаването на единен регистър, в който да се вписва и обобщава информацията от всички институции по проблемите с домашното насилие. Участниците в работната среща са единодушни, че за проблемите с насилието трябва да се говори открито и да се фокусира общественото внимание върху тях. Само така би се постигнал желаният ефект на превенция.

Статистиката на МВР показва, че през 2020 г. на територията на област Ловеч са били издадени 53 заповеди за домашно насилие, а за 2021 г. техният брой е 51. Към м. ноември 2022 г. за защита от домашно насилие заповедите са 49.

По отношение на престъпленията в условия на домашно насилие през 2020 г. са образувани 12 досъдебни производства, през 2021 г. те са били 6, а до м. ноември 2022 г. досъдебните производства са 7. Информация: <https://lovechtoday.eu/>

Повече от 10 години във всички областни дирекции на мвр работят регионални координатори за превенция и защита от домашно насилие. Отчет за осъществени дейности по Национална програма за превенция и защита от домашно насилие за 2022 г. на: <https://www.mvr.bg/gdnp>

ФОНДАЦИЯ „ЦЕНТЪР ОТВОРЕНА ВРАТА“ С КОНСУЛТАТИВЕН КАБИНЕТ В ТРОЯН

През 2021 г. Общински съвет Троян с Решение № 274 на основание чл. 21, ал. 1, т. 8 от Закона за местното самоуправление и местната администрация отдава под наем помещение за офис на Фондация „Център Отворена врата“, юридическо лице с нестопанска цел, осъществяващо дейност в обществена полза. Договорът с организацията е за срок от пет години.

Откриването на кабинета е крачка напред в съвместната работа между Община Троян и Фондация „Център Отворена врата“ по темата за насилието, основано на пола. В офиса се предоставят безплатни правни, психологически и социални консултации, свързани със защитата на преживели домашно насилие лица и деца от община Троян. С проблемите на пострадалите лица пряко се ангажират общинска администрация, МВР и други институции, които имат отношение по проблемите на нуждаещите се.

Дейността не се състои само в консултиране, но и в помощ за преодоляване на психологическите бариери у пострадалите, превъзможване на страха от насилието и възвръщане на самочувствието, за да водят пълноценен живот. Това изисква много време и търпение от страна на психолозите, които след всеки отстранен проблем са доволни, че са успели да върнат надеждата и вярата на хората.

През 2023 г. дейността отново се финансира от Министерство на правосъдието по проект: „Прилагане на програми за пострадали от домашно насилие, услуги за извършители на домашно насилие и програми за превенция и защита в средни училища и университети“, с период на реализиране – 14.07.23 г. – 30.11.23 г. 0876974944 е телефонният номер, на който всеки може да звъне, с цел да му се помогне, като се гарантира анонимността му. На същия телефон се приемат заявки за консултации психологическа, социална или правна, и се организират такива и на място, два пъти в седмицата. Информация: <https://troyanexpress.com/2023/08/fondatsia-tsentar-otvorena-vrata-otchete-deynostta-si/>

НАЦИОНАЛЕН МЕХАНИЗЪМ ЗА НАСОЧВАНЕ И ПОДПОМАГАНЕ НА ЖЕРТВИ НА ТРАФИК В БЪЛГАРИЯ

Националният механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик в България е разработен през 2010 г. в рамките на проект, финансиран от програма МАТРА на правителството на Кралство Нидерландия, изпълняван от фондация „Асоциация Анимус“ в сътрудничество с [La Strada International](http://www.lastrada.org) и в партньорство с Национална комисия за борба с трафика на хора (НКБТХ) и нейната администрация.

Сайтът е изработен от Фондация „Асоциация Анимус“ по проект „ACTIVATE – Подобряване на идентификацията на жертви, превенцията на трафика на хора и механизмите за подкрепа“, финансиран от Фонда за убежище, миграция и интеграция на Европейския съюз.

В сайта на Националния механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик в България <https://nrm.bg/bgregions/lovech/> са публикувани контакти за връзка със съответните институции от област Ловеч.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ -МОНТАНА

Областна администрация-Монтана е предоставила обобщена информация предоставена от кметовете на общините от област Монтана, Регионална дирекция „Социална подпомагане“ – Монтана и ОД на МВР – Монтана.

За превенция и подкрепа срещу различни форми на насилие в **Община Берковица** се работи за изпълнение на следните оперативни цели:

Оперативна цел 1. Гарантиране правото на закрила от насилие на деца с родители, които пребивават дългосрочно в чужбина.

За всяко дете, чиито родители пребивават в чужбина, има изготвен план за действие за предпазване от насилие. В ОЗД при ДСП- Берковица има дългогодишна практика за настаняване в семейство на близки и роднини, когато е възможно, или в професионални приемни семейства или социални услуги на деца, които са останали без родителска грижа. За всяко дете, настанено извън семейството, има изготвен план за действие, в който е заложена работа в посока превенция от насилие.

Оперативна цел 2. Превенция на експлоатация на деца в принудително подчинение за прося и други форми на принудителен труд. Сформиран е мултидисциплинарен екип от различните институции, който е включен в Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви или в риск от насилие или експлоатация, има добра практика за обмяна на информация.

Оперативна цел 3: Изграждане на безопасна и благоприятна училищна среда и гарантиране на закрила срещу насилие и тормоз. В община Берковица е създадена практика в годините да се работи в тясно сътрудничество с ръководствата и педагогическия състав на училищата с оглед на ранно предотвратяване на насилието между децата в училищните институции. За всяко дете, на което е наложена мярка „Поставяне под възпитателен надзор на обществен възпитател“, се организират ежемесечни срещи с класните ръководители и педагогическите съветници в съответното училище. Във всички случаи на констатирана агресия в училищата са предприемани мерки по компетентност от страна на отговорните институции. Всички училища имат разработени планове за действие за превенция на насилието, както и в случаи на насилие.

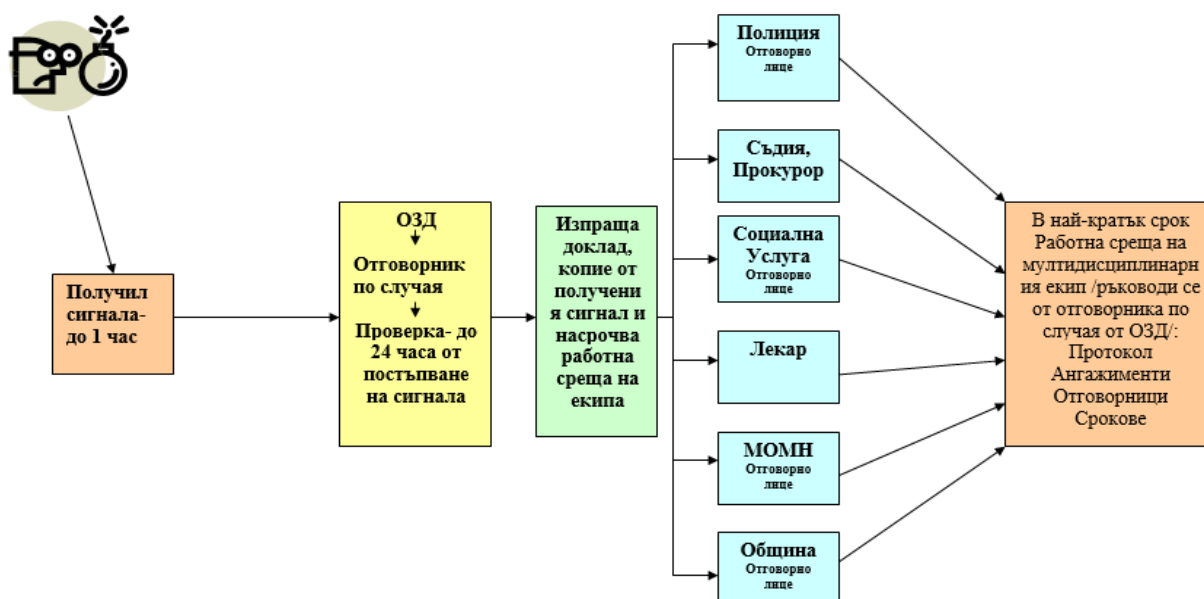
В община Берковица функционира Консултативен кабинет, в който родителите получават подкрепа и насоки за справяне с проблемното поведение на децата си. Работи се и превантивно.

Оперативна цел 4: Преустановяване на опасни среди и организация на свободно време чрез ангажиране в спортни, културни и други дейности. В община Берковица съществуват спортни клубове, в които се ангажира свободното време на децата – Ръгби клуб „Балкански котки“, клуб по биатлон „Ком Берковица“, Спортен клуб по ориентиране „Берковица 2000“, Клуб по тенис на маса „Сталиа“, Клуб по волейбол „Тони спорт“, Спортен боен клуб „Върколак“ – ММА, Клуб по приложно колоездене – Берковица. В гр. Берковица се проведе държавен турнир по скокове във вода, масов поход до връх Ком под надслов „По стъпките на Вазов“, спортен празник под надслов „Спортът и добрите дела – ръка за ръка“, състезание „Млад огнеборец“.

Провеждат се занимания за децата в Културен център „Йордан Радичков“ по предварително изготвен график. През ваканциите децата посещават клуб „Весело лято“, като целта е да се запълни свободното им време с интересни занимания, включващи арт дейности, кулинарни приключения и забавни игри.

В община Вълчедръм се прилага добре действащ Координационен механизъм и има сформиран Мултидисциплинарен екип за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие, и за взаимодействие при кризисна интервенция. В случай, че сигналът за насилие бъде приет от някой от органите за закрила – ДСП/ОЗД, ДАЗД или МВР, той уведомява за това останалите незабавно до 1 час от регистриране на сигнала. Сигналът се изпраща в Дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на детето.

КООРДИНАЦИОНЕН МЕХАНИЗЪМ ОБЩИНА ВЪЛЧЕДРЪМ

В отдел „Закрила на детето“ при Дирекция „Социално подпомагане“ началникът на отдела е на разположение, като той определя отговорен социален работник.

В отдел „Закрила на детето“ социален работник извършва проверката на сигнала до 24 часа от постъпване на сигнала. Ако бъде идентифициран риск за детето и бъде отворен случай, се изготвя доклад с резултатите от проверката, като копие от доклада и сигнала се представят на задължителните участници в мултидисциплинарния екип – представител на кмета на общината или кметството; представител на районните управления на МВР по места – районен инспектор, инспектор „Детска педагогическа стая“, оперативен работник и др.; както и съобразно конкретния случай – Регионален център по здравеопазване; личен лекар на детето, представител на „Спешна помощ“,

завеждащ отделение в лечебното заведение, подало сигнала и др.; Регионален инспекторат по образованието към Министерство на образованието, младежта и науката; директор на училище, детска градина или обслужващо звено, класен ръководител на детето или групов възпитател, училищен психолог (педагогически съветник) и др.; Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни; районен съдия; районен прокурор; управителен орган на социална услуга резидентен тип и други по преценка на ДСП/ОЗД (ако се издава заповед за извеждане на детето извън семейството и настаняването му в услуга резидентен тип), ако и когато следва да се ползва такъв; специалист при доставчик на социална услуга в общността, ако и когато следва да се ползва такъв. Отговорният социален работник в рамките на 24 часа, необходими за проучването на сигнала, свиква по телефон в най-кратък срок работна среща на мултидисциплинарния екип.

Мултидисциплинарният екип на местно ниво си поставя стратегическа цел, за постигането на която изготвя съвместен план за действие с разписани конкретни задачи и срокове за изпълнение. Всеки от посочените по-горе участници в мултидисциплинарния екип подготвя и предлага на останалите от екипа конкретни задачи по случая, които да изпълни съобразно правомощията си в съответствие с нормативната уредба. Конкретните задачи за изпълнение се задават така, че всеки участник да действа съобразно оперативната си самостоятелност. Изпълнението на конкретните дейности и задачи се подкрепя от останалите участници, така че да се гарантира в най-голяма степен интереса на засегнатото дете.

По информация на **Община Монтана** от месец септември 2015 г. на територията на област Монтана функционира Детски център за застъпничество и подкрепа Зона заКрила – Монтана. Центърът представлява иновативна услуга, която се осъществява с финансовата подкрепа на УНИЦЕФ и БТВ и се апробира за първи път в България в областите Монтана, Шумен и София град.

Зона заКрила – Монтана се управлява от Институт по социални дейности и практики – София, като водеща организация в България с богат опит в работата с деца жертви на насилие.

Услугата е насочена към:

- Деца, преживели или свидетели на насилие
- Родители на деца, преживели насилие
- Деца, жертви на училищен тормоз
- Деца, жертви на сексуална експлоатация и трафик
- Деца, на които им предстои изслушване в съда или разпит в специализирано помещение „Синя стая“
- Извършители на насилие, които искат да работят върху модели за справяне с гнева

Услугите, които предоставя детски център, са:

- Кризисна интервенция
- Застъпническа подкрепа
- Съдействие при предоставяне на медицински консултации
- Психологическо консултиране
- Правно консултиране и придружаване
- Подготовка за явяване на дете в съда или провеждане на разпит, изслушване „Синя стая“
- Услугата е мобилна и се предоставя на областно ниво

Екип

- Социални работници;
- Адвокат;
- Клиничен психолог – терапевт.

Центърът е организиран на база на мултидисциплинарен екип, в който се включват представители на:

- Отдел „Закрила на детето“ към Дирекция „Социално подпомагане“;
- Община;
- Полиция;
- Прокуратура;
- Съд;
- други ангажирани по случая на клиента специалисти.

Принципи, които се следват в работата с децата и семействата, преживели насилие:

- Най-добрият интерес на детето е в центъра на всяка интервенция;
- Индивидуален подход;
- Информирание и участие на детето;
- Зачитане на личното достойнство;
- Достъпност на предлаганите услуги;
- Мултидисциплинарен подход;
- Компетентно и професионално отношение.

Детският център за застъпничество и подкрепа „Зона ЗаКрила“ предоставя услуги на деца, преживели насилие и техните семейства, като въвежда специализиран подход и услуги, обединяващи добри юридически, медицински, психологически и социални практики с приятелски към детето процедури и среда.

„Зона ЗаКрила“ осигурява непрекъсната подкрепа и застъпничество за децата, жертви на насилие и техните семейства по време на целия процес на работа по случай от момента на получаване на сигнала за насилие и започване на разследването до приключване на процеса по възстановяване.

Всяка кризисна интервенция и застъпническа подкрепа, медицински услуги, консултиране, информиране и подготовка за участие в правни производства, изслушване на детето в „Синя стая“ се подпомага от „Зона ЗаКрила“.

Общ брой деца и семейства, обхванати от превенция на насилието и психо-социална подкрепа, от тях деца и родители – графика за статистическите данни. Статистически данни за общ брой деца и родители, обхванати по обща превенция, от тях деца и родители. Дейности по превенция, кампании – описание, тенденции, предизвикателства, добри практики.

Таблица 3

Брой деца обхванати по обща превенция в училище	Брой деца обхванати по обща превенция в общността	Общ брой деца обхванати по обща превенция
247	103	257

Брой потребители за периода 2015- 2023 г.

Брой деца	Брой родители	Брой случаи на домашно насилие	Брой проведени разпити и изслушвания
249	311	130 от тях 17 жени с ограничителна заповед за срок 6 месеца, 112 жени с ограничителна заповед за срок 18 месеца	33

Екипът на Зона ЗаКрила реализира дейности, насочени към превенция на насилието в училищна среда и в общността. Като основни партньори на местно ниво са всички училища и детски градини на територията на община Монтана. През изтеклия

период са провеждани групови дискусии, беседи и информационни кампании, които са насочени към превенция на насилието и агресията в училище.

Особено внимание е отделено на превенция на насилието сред деца от ромската общност, като са провеждани дискусии и беседи в сегрегирани ромски училища – с. Габровница и кв. Кошарник, Монтана. Екипът на услугата е изградил добри партньорски взаимоотношения с местни ромски лидери, здравни и образователни медиатори, които са „мост“ между услугата и общността. По време на срещите и беседите особено внимание е обърнато и върху проблема с т.н. ”Ранни бракове” и раждания, които са в повечето случаи насилствено уредени и след това се стига до форми на насилие в семействата.

С цел превенция на домашното насилие специалисти от услугата съвместно с координатор по домашното насилие от ОД на МВР участва в дискусии и беседи с жени от ромски произход, като за периода са включени 25 жени от общността.

Психо-социална подкрепа на деца в риск и деца, жертви на насилие и техните семейства.

Статистика – деца жертви на насилие според видовете насилие – физическо, емоционално, сексуално, negliжиране и по възраст и пол.

Данни за участие на деца в правни процедури с наша подкрепа – 1

Приключили случаи за 2023 г. – 83 брой за деца и за родители:

- с постигнати резултати **67** случая;
- без постигнати резултати – анализ на причините – **16** – по време на предоставяне на услугата децата и лицата, полагащи грижи, са променили местоживеенето си;

ДЕТСКИ ЦЕНТЪР ЗА ЗАСТЪПНИЧЕСТВО И ПОДКРЕПА ЗОНА ЗАКРИЛА
3400 Монтана ул. „Иван Абрамов“ 12, бл. „Аврора“ №4

Какво ни предстои...Идеалният модел...

096 / 30 01 34; 0897/01 13 47 www.sapbg.org ; e-mail: zonazakrila_montana@abv.bg

В повечето общини от област Монтана няма утвърдени практики, случаи на насилие и механизми за действие, но като цяло се предприемат мерки в насока

превантивна дейност в училищата под формата на срещи, беседи, лекции и решаване на казуси във връзка с насилието, както и междуинституционални срещи на местно ниво по Координационния механизъм и срещи с родители.

Според информацията от **РДСП – Монтана** е създадена практика в дирекции „Социално подпомагане“ в област Монтана при получени сигнали за деца или възрастни жертви на насилие, жертвите да бъдат насочвани към Детски център за застъпничество и подкрепа „Зона заКрила“ за правна помощ и психологическа подкрепа за преодоляване на травмата от преживяното насилие. В Центъра получават съдействие от адвокат за правни консултации, застъпничество при издаване на заповед за незабавна защита по ЗЗДН, както и за издаване на ограничителна заповед от Районен съд.

Установи се, че все още не се използват достатъчно ефективно изградените помещения за изслушване на деца „Синя стая“ в област Монтана. Това изисква активна работа за промяна на субективното отношение на служители, отговорни за разследването при оказано насилие върху дете, които не желаят да приемат нови практики за щадящ процес. Така оставаме далече от изискванията на Европейската политика за осигуряване на щадящото правосъдие за деца.

Сериозно се чувства липсата на добре подготвени експерти за работа с деца преживели насилие, недостатъчен е броят на психотерапевтите и семейните консултанти, дори когато са назначени такива, те трудно се задържат, поради голямото натоварване и ниското заплащане.

Информация за броя на идентифицираните жертви на домашно насилие за периода януари – юни 2023 г. е както следва:

Информация за броя на идентифицираните жертви на домашно насилие за периода януари - юни 2023 г.															
	Област/ община/ район	Идентифицирани жертви на домашно насилие						Производства, образувани по реда на чл. 8, т. 4 от ЗЗДН				Жертви на домашно насилие, насочени към социални услуги			
		Общ брой	брой лица с уврежда ния	брой лица, поста вени под запре щение	брой жени	брой мъже	брой деца	Об щ бро й	за лиц а с увр еж дан ия	за лиц а, поста вени под запре щени е	за непъ лноле тни лица	Общ брой	брой лица с уврежда ния	брой лица, поста вени под запре щени е	брой деца
	МОНТАНА	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1
116	Берковица	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
117	Бойчиновци	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
118	Брусарци	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
119	Вълчедръм	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
120	Вършец	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
121	Георги Дамяново	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
122	Лом	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0
123	Медковец	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
124	Монтана	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1
125	Чипровци	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
126	Якимово	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Създадената организация в **ОДМВР – Монтана** във връзка с превенция на насилието над жени и деца е следната:

1. При представяне на копие от заповед за защита по ЗЗДН в РУ на МВР на ръка от лица, пострадали от домашно насилие или други граждани, имащи отношение към случая, заповедта се регистрира и се предава за по-нататъшно изпълнение по реда на Вътрешните правила за организацията на документооборота в МВР, утвърдени със Заповед рег. № 8121з-1013/08.08.2017 г.

2. При необходимост и по преценка на началника на РУ на МВР се извършва проверка (по телефон) в деловодството на съда дали заповедта е издадена и в сила.

3. Началниците на РУ на МВР при получаване на заповед за налагане на мерки за защита по ЗЗДН, поставя разпоредителна резолюция, с конкретни задачи (за изпълнение, за отговор, за размножаване, за уведомяване и др.).

4. Служителите, на които е разпределена постъпилата заповед, незабавно:

4.1. Извършват проверка дали извършителят на домашното насилие има издадени разрешения за придобиване и/или съхранение на взривни вещества и пиротехнически изделия, разрешения за придобиване, съхранение и/или носене и употреба на огнестрелни оръжия и боеприпаси;

4.2. Предоставят информация на служителите от ОДМВР, които са определени за регионални координатори по въпросите на домашното насилие, с цел обобщаването ѝ;

4.3. При установяване, че на лицето е издадено разрешение по ЗОБВВПИ, служителят, който го е установил, незабавно уведомява с докладна записка/писмо органа, издал разрешението, с оглед започване на процедура за отнемането му, съобразно разпоредбата на чл. 155, ал. 1 от ЗОБВВПИ.

5. Преди издаване на разрешения за придобиване и/или съхранение на взривни вещества и пиротехнически изделия, разрешения за придобиване, съхранение и/или носене и употреба на огнестрелни оръжия и боеприпаси за тях задължително се извършва проверка дали спрямо лицето през последните 3 (три) години са налагани мерки по ЗЗДН.

6. В рамките на специализираната подготовка по месторабота в ОДМВР – Монтана, са проведени обучения с всички държавни служители – полицейски органи, в процеса на които са запознати със ЗЗДН и Методически указания за действията на полицейските органи по Закона за защита от домашното насилие.

Като добър пример за работа в сферата може да се даде и проведената на 24.03.2023 г. среща – дискусия, организирана от **Областна администрация Монтана** съвместно с Фондация „Асоциация Анимус” относно проблемите на домашното насилие и възможностите за създаването на Кризисен център в област Монтана. На срещата присъстват психолог от фондация „Анимус“ и представители на общините от областта, на Регионална дирекция „Социално подпомагане“, ДСП – Берковица, ДСП – Монтана, ДСП – Чипровци и ДСП – Лом.

Целта на дискусията е да се анализира обстановката „Домашно насилие“ в област Монтана – дали пострадалите търсят подкрепа, ползват ли социални услуги, как се работи по тези случаи, къде биват насочвани, както и да се изясни необходимостта и се обяснят възможностите за регионално и държавно финансиране съгласно различните действащи нормативни актове (напр. Закона за социалните услуги, Закона за защита от домашно насилие и др.) за създаване на Кризисен център и/или подслон. Обсъди се възможността за създаването на Кризисен център в област Монтана, като единият вариант е той да се създаде на по-изолирано място, а втората възможност е населеното място да е с повече възможности за живот и работа за жертвите на домашно насилие, защото стана ясно, че е важно да се съчетаят и спокойствието, сигурността на жертвата, както и да има възможност за намиране на квартира, работа след напускането на кризисния център. Тук като важен фактор се очерта и взаимодействието с бизнеса като търсене на възможност за намиране на работа. Предложението за област Монтана в картирането на социалните услуги е възможно да претърпи корекция, като се включи допълнително създаването на такъв център на комуникативно място, което да е достъпно за всички общини, както и да има връзка със съдебните лекари. Като проблем се открие липсата на информираност между ангажираните институции, особено за възрастните хора, когато са жертва на домашно насилие, защото много често под влияние на насилника те се отказват от своите показания и така и не се стига до сезиране на съда. Важно е с уведомителни писма от полицията да се информират и служителите на ДСП за наличието на проблем, както и да има ясни критерии за взаимодействие.

Друг важен момент е необходимостта от информиране и консултиране – важно е жертвата да се възстанови, но също така е важно да има услуга и в която после да се

остане и да бъде подкрепена да продължи нормално живота си. Много от жертвите не са подкрепени и затова се отказват от заповедите и от съда. Услуги от типа Зона „ЗаКрила“, която е една от малкото в България, дава възможност да се намали напрежението и при полицията.

На срещата се обърна внимание и на един друг проблем – в държавата не се инвестира в терапевтична работа с жертвите. Психолозите трябва да продължат своето образование, преминавайки през психотерапевтични курсове, защото при работа с жертви на насилие не е подходящо да са само общи психолози. Даде се пример, че в Зона „ЗаКрила“ – Монтана работи терапевт, но онлайн, на терен няма такъв. В Центровете за обществена подкрепа нямат юридическа подкрепа, в самите ДСП имат юристи, но те са юристи в институцията, а не за услугата. Предложението е да се инвестира в обучения за терапия, да има институции, които да подготвят терапевти, както и самите услуги да инвестират в обучения. В услугите за застъпничество и посредничество също има възможност за назначаване на юристи.

В края на срещата присъстващите се обединиха около следните изводи:

- Необходима е по-добра координация между органите на полицията, дирекциите „Социално подпомагане“ относно известяване на случаите на домашно насилие за възрастни хора и съответно предприемане на необходимите действия към районните съдилища и прокуратура;
- Всички се обединиха около идеята за създаването на Кризисен център в област Монтана като възможност за бъдеща социална услуга, както и създаването на комбинирана и надграждаща социална услуга за извършители на домашно насилие;
- Провеждането на специализирани обучения за популяризиране на Закона за домашното насилие, съвместни обучения на служителите от съд, полиция, прокуратура и ДСП.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ - ПАЗАРДЖИК

Във връзка с предстоящи инициативи на МТСП за създаване на мрежа от специализирани услуги за възрастни и деца жертви на насилие предоставяме информация за няколко проекта реализирани на територията на Област Пазарджик. Проектите са реализирани от Фондация „Фонд за превенция на престъпността - ИГА“ - Пазарджик, която от години работи и в тази сфера. Обобщено за работата на ИГА в сферата „Домашно насилие“:

- Реализирани 9 проекта срещу домашното насилие;
- Оказана професионална помощ и подкрепа на 280 лица, пострадали от домашно насилие;
 - 50 извършители на домашно насилие, преминали през Оценка на риска от извършване на повторно насилие и Рехабилитационни програми;
 - Проведени 5 обучения с представители на институции, работещи по проблема;
 - Създадени и реализирани 4 Програми за работа с жертви на домашно насилие;

1. Проект „Нова посока“- нов проект, който се реализира в момента:

Място на изпълнение на проекта: **Област Пазарджик.**

Източник на финансиране: Министерство на правосъдието.

Период на изпълнение: 14.07 2023 г. - 14.11. 2023 г.

Цели на проекта:

Краткосрочни цели:

1. Осигуряване на защита, възстановяване и реинтеграция на пострадалите от домашно насилие чрез своевременно предоставяне на качествени услуги по социално, психологическо и юридическо консултиране.

2. Осигуряване на възможност жени и момичета, жертви на насилие и трафик, да постигнат пълна независимост и самостоятелност чрез провеждане на три програми за придобиване на съвременни знания и умения и възстановяване от травмата.

3. Осигуряване на оценка на риска и програма за работа с извършители на домашно насилие, с оглед предотвратяване на рецидива.

4. Повишаване на информираността по проблема „домашно насилие“ сред младите хора чрез разработване и провеждане на програма за превенция в училище за лица от 9-ти до 12-ти клас.

Дългосрочна цел:

Намаляване проявите на домашно насилие и последващите негативни последици върху жертвите и обществото.

Дейности:

Дейност 1: Насочване и подкрепа на жертви на домашно насилие - социални, психологически, юридически консултации, медиации и рехабилитационна работа.

Дейност 2: Нова посока - придобиване на знания и умения за независим живот при момичета и жени, преживели насилие, или в риск от попадане в трафик.

Дейност 3: Консултации и програми с извършители на домашно насилие: Специализирана програма и Оценка на риска от извършване на домашно насилие. Доклад от Оценките.

Дейност 4: Програма за превенция на домашното насилие за ученици от 9-ти до 12-ти клас.

Дейност 5: Заключителен форум.

Дейност 6: Дейности за публичност.

В рамките на проекта експертите на организацията ще предоставят психологически, социални и юридически консултации, както и услуги по насочване и подкрепа на пострадали от домашно насилие. За тях е предвидена и рехабилитационна групово програма. Извършителите на домашно насилие ще преминават през Специализирана програма и Оценка на риска от извършване на домашно насилие, а екип от психолог и експерт по социални дейности ще предоставя мобилни консултации в рамките на областта.

Част от дейностите по проекта ще се изпълняват в Кризисния център за жени и деца, преживели насилие, Пещера. Целта е постигане на независимост и самостоятелност чрез включване в социално-психологическа рехабилитационна програма за справяне с психологическите травми, курс за повишаване на финансовата култура и усвояване на професионални умения в сферата на дигиталния маркетинг.

В едно от средните училища в областта ще се проведе Програма за превенция на насилието за ученици от 9-ти до 12-ти клас. Целта е да се повиши тяхната осведоменост за домашното насилие - как да разпознават видовете насилие, как да се предпазват и към кого да се обръщат за помощ.

Вече изпълнени проекти на ИГА:

Проект „Предоставяне на услуги и подкрепа в областта на превенцията и защитата от домашно насилие, съгласно чл. 6, ал.7 от Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН)".

Фонд за превенция на престъпността - ИГА, който е член на Национален алианс за социална отговорност, приключи реализацията на Проект „Предоставяне на услуги и подкрепа в областта на превенцията и защитата от домашно насилие, съгласно чл. 6, ал.7 от Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН)". Проектът се финансира от

Министерство на правосъдието, а териториалният му обхват бе Област Пазарджик.

Цел на проекта бе предоставянето на психологическа, социална и правна подкрепа на пострадали от домашно насилие и услуги по рехабилитация на извършители на домашно насилие. В офиса на организацията функционираше Бюро за консултиране, насочване и подкрепа на жертви на домашно насилие, в което експерти на Фонд - ИГА - психолози, социални работници и юристи, работеха съвместно със специалисти от Кризисен център - Пещера.

120 жертви на домашно насилие, потърсиха помощ по проекта. Бяха им представени над 60 юридически и психологически консултации, 11 кризисни интервенции, 10 медиации със семейни двойки, 14 жени, пострадали от насилие, участваха в поведенчески групови програми, а лицата с потребност от незабавна помощ бяха насочвани за настаняване в Кризисен център - Пещера.

Освен с жертви на насилие, в рамките на проекта се работеше и с извършители на домашно насилие. В момента в страната липсва единна методика и практика, насочена към оказване на психосоциална подкрепа на извършителите. В рамките на проекта функционираше механизъм за насочването им от съда към експертите на Фонд - ИГА. Извършителите на домашно насилие бяха включвани в Специализирана корекционна програма, през която преминаха 10 души, насочени от съда или доброволни клиенти.

Проектът беше реализиран при изключителното съдействие на Районен и Окръжен съд - Пазарджик, Районен съд - Велинград, Районна прокуратура - Пазарджик, Областна дирекция на МВР - Пазарджик и РУП - Пазарджик, Панагюрище, Велинград, Пещера и Септември.

Проект „Център за превенция на домашно насилие“

Място на изпълнение на проекта: **Област Пазарджик** Източник на финансиране: **Министерство на правосъдието** Период на изпълнение: **17 август - 17 декември 2021 г.**

Цели на проекта:

Краткосрочна цел на проекта: Защита, възстановяване и реинтеграция на жертви на домашно насилие, навременна и адекватна подкрепа на пострадалите, както и предоставяне на качествени услуги за работа с извършителите на домашно насилие.

Дългосрочна цел на проекта: Намаляване проявите на домашно насилие и отрицателните последици върху жертвите и обществото. Дейности:

Дейност 1: Дейност на Бюрото за консултиране, насочване и подкрепа на жертви на домашно насилие - социални, психологически, юридически консултации, медиации и рехабилитационни програми.

Дейност 2. Консултации и програми с извършители на домашно насилие: Специализирана програма и Оценка на риска от извършване на домашно насилие. Доклад от Оценките.

Дейност 3. Осъществяване на дейности за публичност. За повече информация: <http://iqa-bq.org/bq/>. Координати на Фондация „Фонд за превенция на престъпността - ИГА*“ - Пазарджик: Адрес: го. Пазарджик 4400, бул. „Александър Стамболийски“ 8. П.К. 140: Email: off ice@ iaa-ba.org. Статистическа информация от НСИ на тема: „Равнопоставеност между жените и мъжете в управлението 2021 е налична на следния линк: <https://www.nsi.bq/sites/default/files/files/publications/EQUALITY 2021.pdf>

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ - ПЕРНИК

Политиката в областта на насилието срещу деца се осъществява чрез механизъм за координация и комуникация между държавните органи, представителите на гражданското общество и неправителствения сектор, подкрепата на мрежата от професионалисти, работещи с децата, подкрепата на родителите, повишаване на информираността на децата, подобряване на нормативната рамка, закрила на децата срещу насилие и експлоатация на база на техните нужди, подкрепа на децата, жертви на насилие за възстановяване и рехабилитация.

Общините на територията на областта ежегодно разработват Общински програми за закрила на детето, които са в съответствие със Закона за закрила на детето и подзаконовите нормативни документи. Дейностите, включени в програмите са съобразени с потребностите за грижата на децата в общините и са предложени от заинтересовани институции. Като отговорни за изпълнението им са всички институции, работещи за осигуряване на израстването, развитието и безопасността на децата. Създадените комисии за детето към общините имат ролята да осъществяват текущата практическа дейност по реализиране на програмата и предприемат мерки по контрола на изпълнението им.

Политиката за защита на правата на децата, жертви на насилие е един от основните приоритети в община Перник и е съществена част от цялостната политика за защита и насърчаване на правата на децата и основните свободи. Децата/лицата, жертва на насилие се ползват от особената грижа на държавата и обществото, а Община Перник отдава голямо значение на цялостното изпълнение на задълженията, произтичащи от Закона за защита от домашно насилие и Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.

С партньорството с държавните институции се постига обединяване на ресурсите и усилията между страните за осигуряване на ефективна система за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и в случаите, при които е необходима кризисна интервенция, с оглед гарантиране спазване правата на децата.

В контекста на икономическата и социална криза, негативните демографски промени, сме изправени пред сериозни предизвикателства, свързани със увеличаване на броя на случаите на насилие, което води до повишаване на потребността от услуги за превенция и подкрепа.

Социалната политика на Община Перник е насочена предимно в изпълнение на дейности в сферата на превенция и подкрепа на жертви на различни форми на насилие. Добри практики за подкрепа и превенция на насилието, както и за подобряване на благосъстоянието на децата, жертви на насилие в община Перник са:

1. Подобряване достъпа до социални услуги в общността, чрез разширяване на мрежата на тези услуги, тяхното разнообразие, обем и обхват, повишаване на качеството им, както и насърчаване на взаимодействието помежду им.

2. Осигуряване на подкрепа чрез развиване на мрежа от социални услуги в общността, регламентиране на широк спектър от интегрирани междусекторни услуги; подобряване на координацията между системите за социална и здравна грижа.

3. Община Перник работи по повишаване на обществената чувствителност с цел превенция на насилието и намаляване на броя на децата, жертва на насилие, чрез функциониращите социални услуги - делегирани от държавата дейност: Център за обществена подкрепа, Център за социална рехабилитация и интеграция, Кризисни центрове.

4. Развиване дейността на превантивно- информационния център към Местна комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни в Община Перник. Осигуряване достъп до психологическа, социална и медицинска подкрепа, както и безплатна правна помощ на деца и лица - жертва на трафик и насилие на хора, както и на децата на родители, жертва на трафик и насилие.

5. Община Перник работи активно по развиване на алтернативна семейна грижа за деца, жертва на насилие, чрез развиване на професионалната приемна грижа, съгласно партньорско споразумение с Агенция за социално подпомагане по Проект на областно ниво „Приеми ме 2015“.

В центъра за обществена подкрепа – гр. Перник са утвърдени следните добри практики:

1. Създадено специализирано помещение за щадящо участие на деца в съдебни процедури „Синя стая“. Проведени са обучения на всички експерти и специалисти, участници в процеса на изслушване/разпит на деца и лица, жертви на насилие;

2. Развиват се дейности, насочени към превенция на насилието и възстановяване и реинтеграция. в семейството, училището и обществото на деца-жертви на насилие, особено на сексуално насилие, трафик и най-тежки форми на детски труд.

3. Предлага се психологическо, социално и медицинско консултиране на жертви на насилие и предоставяне на правна помощ.

4. Организиране на превантивна дейност за превенция на сексуално насилие и експлоатация в учебните заведения на община Перник от Център за социална рехабилитация и интеграция с целева група деца и лица, жертва на насилие или трафик.

5. Организиране и провеждане на Лятна информационна кампания срещу насилието и трафика на хора, включваща събития на открито.

6. Организиране и провеждане на информационна кампания срещу насилието и трафика на хора с цел трудова експлоатация сред учениците от последните класове на средните училища, на които им предстои трудова реализация и обучение, вкл. в чужбина с основни дейности: информационни часове в училищата, раздаване на информационни материали.

7. Провеждане на програми и обучения на деца с цел развиване на взаимоотношения на доверие и сътрудничество, умения за общуване помежду си. Дискусии с ученици с цел превенция и противодействие на противообществените

прояви, дискусии за опасностите в интернет и вероятността децата да станат жертви на кибергрестъпления, когато не са подготвени да се предпазват в социалното интернет пространство.

8. Използване на Индивидуален и подкрепящ подход: Център за обществена подкрепа предоставя индивидуална подкрепа и консултиране, която е насочена специално към нуждите на всяко дете. Всеки случай е уникален, затова е важно да се гарантира персонализирана помощ.

9. Създадена е сигурна среда, където децата могат да се чувстват защитени и спокойни. Това подпомага възстановяването им след травматични събития.

10. Използване на ринергичен подход за осигуряване на комплексна подкрепа за децата.

В кризисен център за деца - гр. Перник са утвърдени следните добри практики:

1. Организиране на различни форми на подкрепа чрез включването им в различни клубове, дискусии, беседи, ателиета, провеждани в КЦД- правене на икебана, приложения, моделиране, готварство, спортни занимания, танци и други.

2. Ползотворно и благоприятно въздействие върху децата оказват и съвместните дейности и мероприятия с колегите от Младежки център Перник - опазване и почистване на околната среда, спортни мероприятия, забавления и игри, както и дейности и мероприятия, свързани с постигането на конкретни цели.

Всички тези цели, дейности и мероприятия водят до подобряване на социалните умения и контакти, създават трудови навици, добиват се нови умения, знания и се обогатява социалният живот на децата, ползващи социалните услуги в КЦД - Перник.

Община Перник работи в партньорство с НПО и е предоставила за управление социалните услуги Кризисен център и Център за социална рехабилитация и интеграция с целева група деца и лица, жертва на насилие, чрез сключени договори с фондация П.У.Л.С.

Добри практики в сферата на превенцията и подкрепата на жертви на различни форми на насилие

1. Добрата практика за успешно партньорство и координация при работа по случаи на пострадали деца (лица):

2. Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие, или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция

Координационният механизъм ясно определя значимата позиция на всички правителствени и неправителствени организации в работата по конкретен случай на пострадало дете и включването на цялото, значимо обкръжение в негова защита. Перник е сред малкото градове, които прилагат този механизъм и по отношение на пълнолетни лица, пострадали от насилие.

Психодинамично "водене на случай", ориентиран към преживяване **Работата по случай** на дете/лице в риск изисква съобразяването и адекватната оценка на влиянията върху физиката, психиката и личността на пострадалото дете. Затова и по случая се въвлеча мултидисциплинарен екип, който включва специалисти с различна експертиза, както и участието на различни органи, служби, организации и субекти, в т. ч. представители на РД на МВР, Съд, Прокуратура, Община, РДСП, ДСП, ОЗД, училищните власти, лекари, адвокати, НПО и др., ангажирани по случай на пострадалото дете. Координирането на усилията на всички участници и начините за справяне през прилагането на принципа "дете - центриран подход" може да се случи, ако следваме добрите практики на "водене на случай".

"Воденето на случай" е оказване на помощ, отговаряща на индивидуалните потребности на нуждаещия се възрастен или дете в ситуация на риск или пострадал,

обединявайки отговорността за оценката и координирането на услугите в лицето на един професионалист (социален работник, психолог, психиатър) или екип. Поставените задачи пред водещия е важно да бъдат в следния фокус:

11. **Оценка на потребностите и ресурсите** - придобиване на ясна представа за потребностите и силните страни на детето.

12. **Планиране на грижата** - на базата на оценката водещият на случай ръководи изготвянето на лесен за използване план, който съдържа ясно определени цели (тясно координиран с Отдела за закрила на детето).

Изпълнение на плана - планът трябва да бъде пуснат в ход със

13. съдействието на родителите (настояниците на детето, подкрепящите го хора) и всички онези служби, които отговарят най-пълно на определените разнообразни потребности.

14. **Проследяване** - водещият на случай системно проследява и отразява изпълнението на поставените цели.

15. **Преглед на постигнатото** - с участието на всеки, който е свързан със задачата, се оценява резултатът от планираните интервенции (изследване на настоящите потребности и силните страни на детето

Поддържайки договорени връзки с клиентите, водещите на случаи постоянно оценяват появяващите се потребности и ресурсите, планират и се намесват за постигането на найдобро предлагане и проследяват случая, за да могат да осигурят желанния резултат.

Воденето на случай представлява една **"подкрепяща" роля** защото водещите на случаи, работим и трябва да работим в мрежа и в партньорство с абсолютно всички институции с цел да се подобри състоянието на тези уязвими хора, пострадали от насилие. През целия период на работа водещите на случай активно, подкрепят своя клиент, като действат като терапевти и консултанти, изпълняват ролята на застъпници за своите клиенти или на посредници при контактите им с други помагачи служби. Връзката между водещия на случай и клиента е от основно значение, а даването на обратна връзка по случая на всички ангажирани в мултидисциплинарния екип е ключово по пътя към самостоятелността и самоувереността на клиента и успешното приключване на случая.

КЛИЕНТОЦЕНТРИРАН ПОДХОД - За да се помогне ефективно на нуждаещото се лице, трябва то да е „в центъра“. **Водещият на случая:** 1. Опосредява връзката между него и социалната среда, семейството, различните видове институции; 2. Ангажира всички ключови фигури в оценката и последващите дейности, увеличавайки значително приемствеността и подкрепата.

Подкрепя на ниво социум

Гражданите се превръщат във все по-самостоятелни и активни в това да се ангажират социално, политически и икономически в подобряване на техния начин на живот и взаимоотношения.

Добрата практика за успешна превенция на насилие над деца

Работа с деца на възраст от 3 до 6 години в детските градини: учим малките деца как да пазят своите лични (физически и емоционални) граници. На база на нашия опит се създаде една добра практика за работа в детските градини с конкретната възрастова група, пробирана и утвърдена като успешна във времето. Това именно е възрастта, която е най-благоприятна като период за обучение на децата и получаване на знания за външната и вътрешната човешка реалност.

Основна цел е да даде алтернатива - както на децата, така и на техните родители и педагози да бъдат обогатени в уменията си за максимално минимизиране на рисковете от попадане на децата в ситуация на насилие или злоупотреба, така и овластяването на самите деца да казват "не" и да откажат нежелана близост. Друг компонент от даването

на алтернатива на децата да отстояват своите лични граници е да има възрастни, които да дават пространство/ възможност да се случи това по достатъчно добър начин, Важно е родителите и педагозите да насърчават независимостта на малките деца, като ги обучават на ефективни начини за справяне с различни ситуации.

Работа с деца от 7 до 18 години - директна работа в училищата като място, където децата осъществяват основните си социални контакти, надграждат своите умения за уважение и себеуважение, за толерантност и формират своята базисна идентичност. Работата с деца в училище в контекста на телесното наказание има за цел да провокира себerefлексия у децата относно упражняваните техники за удържане и възпитание, както и да инициират процес на самоосъзнаване на личната ценност на младите хора като част от обществото.

Водещо е неформалното образование, т.е. „учене чрез преживяване“ (Психодинамичният модел на работа)

Водене на семинари и обучения с деца и млади хора извън училище

Като алтернатива за работа с младежи и девойки след 12 годишна възраст се явява представената групова работа с доброволци във формат Младежки клуб "Да бъдем приятели".

Младежкият клуб е неформална група от млади хора, обединени около разбирането да живеят в свят, свободен от насилие. Предложеният метод на работа е подробно разгледан в представения наръчник. Младите хора, включени в Младежкия клуб имат редица допълнителни обучения на теми, свързани с умения за себerefлексия, творчество, придобиване на асертивни умения, разпознаване на водещи проблематики при деца в риск, умения за справяне в кризисни ситуации и оказване помощ на връстници, как и по какъв начин да предоставяме информация и как да съхраним себе си. Имат възможност да се запознаят с различни алтернативи на мислене и да получат много възможности за личностно развитие. Често пъти хората, докоснали се до доброволството и социалната сфера, изцяло преобръщат възгледите си за света и започват да гледат на него по един нов, конструктивен начин. Намират смисъла в позитивното мислене и творчество. Голяма част от доброволците в младежкия клуб избират социалната област на работа за свое призвание и професия. Доброволците в клуба имат редица младежки инициативи, кампании, извънкласни дейности, арт групи, дискусии с младежки лидери и организации, образование от типа връстници-към-връстници, неформално образование, др.

Програмата за позитивно родителстване "училище.за родители - роли и взаимоотношения" - фокус превенция на телесното насилие като метод на възпитание.

Изключително важното е, че родителите трябва да положат всички усилия, за да се образуват за това, което се смята за "нормално и здраво" за техните деца и след това да балансират съветите на специалистите в областта на детското развитие с техните собствени родителски инстинкти и здрав разум. За повечето родители отглеждането на щастливи и здрави деца е основен приоритет и занимавайки се активно и включено в живота на децата си, родителите ще могат да преценят напредъка, който техните деца правят по своя път.

Целта е да се подкрепят родителите и да се подобрят родителските им умения, за да могат те да се справят с ежедневните предизвикателства и да предотвратят възникването на проблеми. Акцентът е върху използването на положителни, а не отрицателни родителски практики.

Форматът е 12 астрономични часа (12 дни x 1 час). Включва 3 модула (индикатори, признаване, търсене на помощ и подкрепа), адаптирани специално за възрастовата група, комбинирани/съчетани по подходящ начин с обучителна рамка и защитено пространство, даващо възможност за доверителна връзка. Следвайки

основните цели на Програмата за "Превенция на насилието над деца методиката включва: 12 сензитивиращи сесии от 60 мин. с пауза от 15 мин. между занимания по 30 мин.

Творчески ателиета

Груповите дейности са неразделна част от психосоциалната работа с пострадалите от насилие и имат за основна цел да подпомогнат терапевтичните процеси, свързани с преодоляване на травмата чрез използването на техники от трудо и арт терапията.

Общностна работа

Предоставяне на интегрирани социално - здравни услуги на терен в уязвими общности. Екип от медицинска сестра, социален работник, ромски образователен медиатор и други специалисти предоставят услуги на терен в ромските махали в Перник.

Екипът ежеседмично посещава различни места, където:

1. Измерва кръвно налягане, сатурация, кръвна захар и други
2. Предоставя здравни и социални консултации
3. Провежда скрининг за насилие и при необходимост насочва към

консултативните програми на организацията нуждаещи се лица.

4. Провеждане на тематични обучения и беседи
5. Поовежда сензитивиращи и информационни кампании по различни теми

Дейността се извършва в партньорство с Община Перник в рамките на проект "Интегрирани мерки за подобро включване на хора, живеещи в маргинализирани общности" на Програма „Местно развитие, намаляване на бедността и подобро включване на уязвимите групи" финансирана от Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМЕИП) 2014-2021

Като добър пример би могло да се посочи постоянният мониторинг на дейностите по реализиране на оперативните цели се осъществява от Община Трън и отдел „Закрила на детето" към Дирекция „Социално подпомагане" - Трън.

Действащите социални услуги, на територията на община Трън в сферата на превенцията на и подкрепата на жертви на различни форми на насилие са както следва:

ЦЕНТЪР ЗА РЕХАБИЛИТАЦИЯ И СОЦИАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ - гр. Трън (ЦСРИ). Капацитетът на услугата е 20 места. В Центъра се осъществява медицинска и социална рехабилитация, извършват се социални, правни и здравни консултации. Оказва се психологическа и социална подкрепа на деца в риск и техните семейства. През годините Центъра е работил с потребители над капацитета определен от АСП.

ЦЕНТЪР ЗА ОБЩЕСТВЕНА ПОДКРЕПА (ЦОП) Центъра работи по превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, консултиране и подкрепа на семейства в риск; оценяване, обучения и подкрепа на приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с поведенчески прояви и проблеми. Капацитетът на центъра е 30 потребители, като се предоставят почасови услуги на децата и техните семейства.

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси" 2014 - 2020:

Проект BG05M90P001-2.004-0065 „Щастливо детство чрез услуги за ранно детско развитие" процедура BG05M90P001-2.004 „Услуги за ранно детско развитие". Предоставяните услуги по проекта са: Ранна интервенция на уврежданията; Семейно консултиране и подкрепа, индивидуална и груповата работа с родители, психологическа подкрепа на родители; Здравна детска консултация и превенция на заболяванията; Допълнителна педагогическа подготовка за повишаване на училищната готовност чрез подготвителни групи за училище през лятото.

Друг проблем е престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните лица. Социалната и икономическа ситуация в страната поставя много

деца и семейства в риск от извършване на противообществени прояви и престъпления. Основните акценти са поставени върху влошеното финансово и социално положение на семействата и децата. На следващо място е налице факторът безработица, която води до търсене на препитани и работа на родителите в чужбина. Оставените сами деца се отглеждат от близки и роднини.

Дейностите по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение, както и застрашените от отпадане или отпаднали от училище в община Трън се осъществява от Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. Основна характеристика на политиката по отношение на ненавършилите пълнолетие малолетни и непълнолетни е хуманизмът, проявен от законодателя. Местната комисия работи успешно по организиране и реализиране на инициативи по първичната превенция чрез дейности алтернативни на детското асоциално и девиантно поведение. За целта комисията провежда срещи с директора на училището, класни ръководители, родители и други. Комисията участва като партньор и оказва съдействие на училището за обхващане в училище на подлежащите на задължително образование деца и ученици и ограничаване на отпадането от училище, чрез Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца ,и ученици в предучилищна и училищна възраст, а именно създадената на местно ниво комисия. Към Местната комисия има определени 5 обществени възпитатели, оказващи помощ на родителите, за корекции в поведението и когато е необходимо да се предотврати безнадзорност или извършване на противообществени прояви. Дейността на комисията е свързана с корекционно-възпитателна работа с деца предразположени към противообществени прояви, живеещи в рискова семейна или приятелска среда, подпомага децата от ромски произход, оказват помощ при усвояване на учебния материал с цел предотвратяване на отпадането им от училище. Всяка календарна година Местната комисия работи в изпълнение на Превантивна програма, организира образователни кампании с цел превенция на рисково поведение и престъпност като изнася лекции, беседи, прожекции на тематични филми касаещи социални патологии като - наркотици, алкохол, агресия и други.

РУО - Перник осъществява дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение в образователните институции в област Перник се осъществяват съгласно Механизма за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование (Механизма), утвърден със Заповед № РД 09-5906/28.12.2017 г. на министъра на образованието и науката. Във всички 40 училища и 21 детски градини (от общо 22) със заповед на директора имат определен Координационен съвет, който да отговаря за планирането, проследяването и координирането на усилията за справяне с насилието и тормоза в съответната образователна институция. Координационните съвети са изготвили планове, в които са определени дейностите по превенция и интервенция на ниво институция и клас/група.

В образователните институции се водят дневници за случаите на насилие и тормоз от второ и трето ниво, определени в Механизма. През учебната 2022/2023 година случаи на насилие и тормоз са регистрирани в 7 училища - общо 10 случая, като при 6 от тях е потърсено съдействие от други институции - отделите „Закрила на детето“ към дирекциите за „Социално подпомагане“ в съответните общини, Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН), Детска педагогическа стая към ОД на МВР и РУО-Перник. Предприети са мерки съобразно спецификата на всеки конкретен случай - провеждани са разговори с родители на ученици и консултации с класен ръководител и психолог/педагогически съветник, оказвано е съдействие от образователен медиатор, предоставяна е обща подкрепа и др.

Във връзка с превенцията и подкрепата на жертви на различни форми на насилие училищата от област Перник имат следните добри практики:

- VI СУ "Св. св. Кирил и Методий" гр. Перник

Осъществяват контрол и съвместни действия на педагозите и родителите за преодоляване на агресивното мислене, настроение и поведение сред учениците.

Проучват и анализират причините за проявите на агресия у учениците чрез разговори и консултации.

В плана на класния ръководител се включват теми по проблема, провеждат се беседи и се прожектират филми.

Училищният екип работи активно за изграждане на добър психологически климат и позитивна среда.

ОУ "Св. св. Кирил и Методий" с. Драгичево, общ. Перник

Прилагат превантивни дейности - системно се провежда индивидуална работа с проблемните ученици чрез активното им включване в 'спортни мероприятия, екскурзии и други извънучилищни дейности, съответстващи на интересите им, с оглед осмисляне на свободното им време.

- СУ „Св. Климент Охридски“, с. Кладнииа, общ. Перник

Прилагат практиката „Един за всички - всички за един“, при която всеки ден започва със задължителен любезен поздрав и казана добра дума.

- XVI СУ "Св. св. Кирил и Методий" гр. Перник

Преодолява агресията чрез възлагане на допълнителни отговорности на проблемните ученици, в това число организиране на благотворителни кампании заедно с учители и родители.

- ПГТЕ „Христо Ботев“, гр. Перник

Работят по всеки конкретен случай, като се оказва обща подкрепа за личностно развитие.

- ПГОТ..СВ. Иван Рилски" гр. Перник

Членове на ученическия съвет участват в заседания на педагогическия съвет при изслушването на ученици и разрешаването на проблемни ситуации.

Създават ученически групи за взаимопомощ.

- ГПЧЕ „Симеон Радев“ гр. Перник

Провеждат дискусии в малки групи, свързани с насилието и агресивното поведение сред учениците и индивидуални консултации с рискови ученици,

- XII ОУ „Васил Левски“ гр. Перник

Осъществяват квалификационни дейности на педагогическите специалисти и тематични уроци.

Провеждат тематични родителски срещи (според потребностите на класовете).

Включват родителите при взаимодействието между училището и други организации и институции.

- ТПГ „Мария Кюри“, гр. Перник

Разискват теми в часа на класа за тормоза и насилието в училище, като се канят външни лектори.

- VIII ОУ „Кракра Пернишки“, гр. Перник

Провеждат превантивни дейности - беседи, тренинги и др.

Осъществяват активно взаимодействие с родителите чрез индивидуални разговори и тематични родителски срещи,

- СУ „Темелко Ненков" гр, Перник

Включват учениците в извънкласни дейности. Възлагат им отговорности в реализирането на конструктивни дейности.

- ОУ „Св. Иван Рилски“ гр, Перник

Прилагат модела „В полето на силните качества и способности“, който спомага за изграждането на доверие в отношенията с учениците.

- ОУ „Христо Ботев“ ГР. Батановци, общ. Перник

Провеждат анкетни проучвания във връзка с насилието и тормоза сред учениците в училището.

Осъществяват системна и целенасочена разяснителна работа в часа на класа.

Включват проблемните ученици в определени извънкласни дейности с превантивен характер.

РУО - Перник подкрепя всички образователни институции от областта за създаване на успешни училищни политики за превенция и намаляване на агресията и тормоза, както и за недопускане на дискриминация сред децата и учениците. Във връзка с превенцията и интервенцията на насилието и тормоза на ниво образователни институции РУО - Перник осъществява методическа подкрепа на училищните екипи и пряко участва при разрешаване на проблемни ситуации, свързани с агресията.

Извършени са проучвания на дефицитите в квалификационната дейност на педагогическите специалисти в детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие по отношение превенция на насилието и тормоза и са координирани дейностите по провеждане на обучения на педагогически специалисти.

При всеки подаден сигнал или жалба за дете/ученик жертва на насилие или/и тормоз експерти от РУО - Перник осъществяват проверка на място за всеки конкретен случай, като за участие в контрола се канят и представители от отдел „Закрила на детето“ към Дирекция „Социално подпомагане“, а при необходимост и от общинска администрация.

Като добра практика може да се посочи ефективната работа на РУО - Перник с професионален психолог от ЦПЛР-ОДК Перник, който подпомага дейностите на образователните институции и на РУО - Перник при разрешаването на специфични случаи на тормоз и насилие над деца и ученици.

Дирекциите „Социално подпомагане“ - Перник, Радомир и Трън с териториален обхват общините Перник, Брезник, Радомир, Земен, Ковачевци и Трън имат достатъчно опит в работата с деца и лица, жертви на насилие или в риск от насилие. За постигането на добри резултати и тяхната устойчивост допринасят изградените много добри междуинституционални отношения и прилагането на мултидисциплинарния подход в работата, както и разписаният и прилаган на практика Областен координационен механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция. От изключителна важност е наличието на специализирани социални услуги от резидентен тип и услуги в общността-Кризисния център за деца и лица, жертви на насилие и трафик и ЦСРИ към Фондация „П.У.Л.С“ , както и Кризисния център за деца - Перник. Като добри практики са дейностите свързани с организиране на събития - тренинги, семинари, кръгли маси, международни и регионални конференции, дискусии, работни срещи, както и редица обучения на отделните специалисти, инициирани и провеждани ст Фондация „П.У.Л.С“ с активното участие на всички институции, имащи отношение по темата.

Главна дирекция „Национална полиция“ изпълнява проект на тема „Подобряване ефективността на полицейската дейност в областта на домашното насилие и насилието основано на полов признак“. Проектът има за цел подобряване капацитета на българската полиция за реагиране на случаи на домашно насилие и насилието основано на пола. В тази връзка се провеждат обучения на полицейски служители, включително и на служители от ОД на МВР - Перник на тема „Прилагане оценка на риска при случай на домашно насилие и насилието основано на полов признак“. По този проект от външни експерти е разработен и предложен проект на алгоритъм за оценка на риска при

разпознаване на случаи на домашно насилие и въпросник за оценка на риска.

ОД на МВР - Перник подробно се запозна с Националната програма за превенция на насилието и злоупотребата с деца за период 2023-2026 г., която съдържа в пълнота и обхват координацията и действията на отговорните ведомства.

Със заповед на директора на ОД на МВР - Перник, полицейски инспектор (КОС) в сектор „Охрана на обществения ред и териториална полиция“ в отдел „Охранителна полиция“ при ОД на МВР - Перник е определен за регионален координатор по въпросите, свързани с домашното насилие, който събира и обобщава информацията, свързана с издадените заповеди и решения по ЗЗДН, на територията на област Перник, която ежесечно се изпраща на Главна дирекция „Национална полиция“ - МВР. Общо за първото шестмесечие на 2023 г. са получени петдесет и пет заповеди за защита по Закона за защита от домашното насилие (32 заповеди за незабавна защита, 18 заповеди за постоянна защита и 10 обезсилени заповеди), спрямо получени седемдесет за същия период на 2022 г. (36 заповеди за незабавна защита, 24 заповеди за постоянна защита и 10 обезсилени заповеди). С оглед спазване изискванията на чл. 58, ал.1, т.8 от Закон за оръжията, боеприпасите, взривните вещества и пиротехническите изделия, през първото шестмесечие на 2023 г., ежесечно от полицейския инспектор (КОС), се актуализират изготвения обобщен списък и разработеното програмно приложение - автоматизирана информационна система „Домашно насилие“, имаща за цел извършването на справочна дейност за лицата, осъществили акт на домашно насилие, спрямо които са налагани мерки по Закона за защита от домашното насилие, приложени от компетентен съдебен орган на територията на област Перник, за тригодишен период назад.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ - ПЛОВДИВ

В град Пловдив се създава „Център за подкрепа на жертви на сексуално насилие“ с усилията на **Областна администрация – Пловдив**, Британско посолство – София, Община Пловдив, Областна дирекция на Министерство на вътрешните работи – Пловдив, „Университетска многопрофилна болница за активно лечение – Пловдив“ АД, Районна прокуратура – Пловдив, Регионална здравна инспекция – Пловдив, Регионална дирекция за социално подпомагане – Пловдив, Сдружение „Асоциация Деметра“ – Бургас. Споразумение за сътрудничество между страните е подписано на 29 юни 2022 година.

Г-н Здравко Димитров – кмет на Община Пловдив, с Писмо с изх. № 23 ОУ – 8 – [1] уведомява Областния управител на област Пловдив за предвидените средства в бюджета за ремонт на помещения за изграждането на „Център за подкрепа на жертви на сексуално насилие“ в град Пловдив.

Подкрепата, възстановяването след травмата, елиминирането на стреса са продължителен процес. Ето защо е необходимо да се осигури уютна и предразполагаща атмосфера при изграждането на „Центъра за подкрепа“. Именно затова ще черпим от опита на SARC /Sexual Assault Referral Centres/, Брайтън, Великобритания и Асоциация „Деметра“, която първа стартира и успешно изгради център „Вселена“.

Н. Пр. Ема Хопкинс, посланик на Великобритания в София, е партньор, който съдейства за успешното прилагане на британския опит. Под нейната егида са проведени работни срещи, както и посещение на ръководителите на цитираните по-горе

институции в Центрове за насочване към жертви на сексуално насилие (SARC) във Великобритания - специализирани медицински и съдебномедицински услуги за всяка жертва. След изтичане на нейния мандат, Н. Пр. д-р Роб Диксън, новият посланик на Обединеното кралство в България, продължава хуманното дело. Под патронажа на посланика се предоставя информация за дейността на центровете - съвети, подкрепа, терапия, партньорска мрежа за специализирани услуги, възстановяване от травмата, управление на услугите, обучение онлайн чрез Zoom и семинари.

Основна цел е да се реагира на липсата на услуги и подкрепа на претърпелите насилие. Приоритет на „Центъра“ е предоставянето на надежда и ресурси за всички, които искат да избягат от насилието в своя живот и да извървят пътя от жертва до оцелял. Неговата роля ще бъде решаваща в подкрепа на услугите, предлагани на жертви на сексуално посегателство, за безопасен и щастлив живот, свободен от злоупотреба и страх, тъй като подходът е фокусиран върху жертвите. Услугите ще се предлагат в поверителна среда на доверие, взаимно уважение, без оглед на пол, произход, верую, семейно положение, сексуална ориентация, раса или икономически обстоятелства. Мисията на „Центъра“ е да бъде спасителна линия на засегнатите и пострадали от сексуално насилие, като предоставя сигурно убежище, застъпничество, ресурси и надежда.

Работейки в рамките на общността, „Центърът“ може да бъде катализатор за предотвратяване и ликвидиране на насилието, чрез силно партньорство и отлично сътрудничество между институциите. Статистиката сочи, че само 2 /две/ от 10 /десет/ деяния се регистрират. Ето защо усилията на кризисния център ще се насочват към обединяване работата на органите на МВР, спешна медицинска помощ и работа със психолог. Грижовният персонал ще организира и правни консултации, като ще осигурява дискретност, поверителност, грижа, подкрепа и възможност на жертвите да вземат информирано решение.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ - РАЗГРАД

Създаден е първият в страната Областен съвет за превенция на домашното насилие. През последните 12 години в област Разград са направени редица важни стъпки за създаване на модел за партньорство по превенция на домашното насилие. Има добра нормативна основа за развитие на подходящи социални услуги (в Областната стратегия за развитие на социалните услуги в област Разград 2016 — 2020 г. е включена специална тема за превенция на

домашното насилие), налице е засилено сътрудничество между институциите (подписан е Местен механизъм за приложение на ВДН — 2011 г. и е създаден Областен съвет за превенция на домашното насилие в област Разград /ОСПДН/ — 2016 г.), направени са сериозни инвестиции в социален капитал, увеличен е административния капацитет (обучения, учебни посещения, кръгли маси, форуми, работни срещи), улеснени са процедурите на взаимодействие и координация.

Идеята за сформирание на Областен съвет за превенция на домашното насилие като обществен орган, който е иновативна практика за страната ни, е в резултат от дългогодишната работа по превенция на домашното насилие, засиленото

сътрудничество между институциите и повишената обществена информираност по проблема, основен принос за което има СНЦ „Център за съзидателно правосъдие”, гр. Разград. Областна администрация Разград продължава да развива и надгражда този ефективен механизъм за междуйнституционално сътрудничество, който доказва през годините, че помага на отговорните институции и организации при прилагането на Закона за защита от ДОМшпНОТО насилие и при превенцията от домашно насилие. Вече е налице конкретен интерес от други области за обмен на опит и мултиплициране на добрата практика.

Областният съвет за превенция на домашното насилие в област Разград изпълнява 5 основни Насоки за действие по превенция на домашното насилие, приети през 2019 г.

1. Обществена осведоменост и информираност, популяризиране, образователни програми и информационни кампании за домашното насилие.

2. Превенция, идентифициране и ранно сигнализиране — мерки за идентифициране на възможни заплахи и слабости в системата за подкрепа на пострадали и извършители на домашното насилие, създаване на система за координация между институциите за предотвратяване на случаи на домашно насилие.

3. Професионална подкрепа за пострадали и извършители на домашно насилие възстановителни и специализирани програми; съдебна защита, консултиране, насочване и обмяна на случаи, рехабилитация, възстановяване, интеграция.

4. Социален капитал и инфраструктура — грижа и подкрепа за развитие на човешкия потенциал и създаване на подходяща среда за предоставяне на услуги.

5. Партньорство и социални иновации — механизми за сътрудничество и взаимодействие между ангажираните страни; социални платформи и възможности за развитие на партньорства и устойчиви решения.

6. Областният съвет за превенция на домашното насилие в област Разград не е единствената добра практика в нашата област при прилагането на Закона за защита от домашното насилие и при превенцията от домашно насилие. Посочената добра практика е резултат от дългогодишна системна работа, благодарение на която е създадена подходяща среда за реакция при случаи на домагпно насилие и при превенция на домашното насилие. Домашното насилие години наред стои на общественото внимание в област Разград.

Бихме желали да споделим и следните други добри практики, които са взаимосвързани и в комбинираното им прилагане правят дейностите в сферата на домашното насилие особено ефективни:

1. Гореща телефонна линия — 0898 552 688 (2008 г.) — горещата телефонна линия за жертви на домашно насилие съществува от 2008 г., като безплатна услуга на Консултативния център по проблемите на домашното насилие в Разград. Консултативният център е част от сдружение „Център за съзидателно правосъдие” гр. Разград, което прилага програми по Закона за защита от домашното насилие от 2005 г. Горещата телефонна линия беше особено полезна по време на пандемията от коронавирусната инфекция. Пандемията зесегна силно личните отношения, семейната динамика, възможностите за движения. Социалната дистанция рефлектира пряко в семейството и приятелите. Нарасна напрежението и насилието в домовете. Статистиката показва повишаване на броя на пострадалите от домашно насилие по време на пандемията. Специалната ситуация наложи нови решения за здравето и сигурността на гражданите, каквито са дистанционните форми на подкрепа и помощ. През 2020 г., Консултативният център по проблемите на домашното насилие в Разград разшири обхвата на услугата „Гореща телефонна линия”, като започна да предлага психологическа подкрепа при кризисни състояния. Експертите от сдружението помагат

на всеки нуждаещ се от подкрепа да състави план за безопасност, да защити правата си, да получи съдействие от компетентните институции (социални служби, полиция, съд, прокуратура, местни власти, здравни заведения, образователни и други). Областният управител на област Разград и председател на Областния съвет за превенция на ДОМАШНОТО насилие подкрепи благородната инициатива на сдружение „Център за съзидателно правосъдие” - гр. Разград.

2. Консултативен център по проблемите на домашното насилие в Разград (2008 г.) — „Консултативен център по проблемите на домашното насилие“ представлява иновативна социална услуга в общността, създадена и администрирана от сдружение „Център за съзидателно правосъдие” град Разград, която се намира в областния град. Предоставя интегрирана подкрепа на пострадали и извършители на домашно насилие. Развива Специализирана служба за жертви на насилие и извършители на насилие за изпълнение на мерките по чл. 5, ал. 1, т.5 и 6 от Закона за защита срещу домашно насилие. Центърът за съзидателно правосъдие в Разград разработи собствена програма по проблемите на домашното насилие, за да се преодолее съществуващия информационен и правен дефицит. В продължение на 15 години предлага специализирани услуги на пострадали и извършители на домашно насилие. Специализираните услуги на Консултативния център включват социална подкрепа, консултиране, рехабилитация и юридическо представителство на жертвите на домашно насилие. Центърът подкрепя и извършители на насилие, след задължително указание на съда да посещават нашите специализирани програми. Над 1200 потърпевши от домашно насилие са потърсили помощ в Консултативния център по проблемите на домашното насилие и са предоставени над 6500 консултации (2005-2022).

3. Мобилна работа на Консултативния център по проблемите на домашното насилие в Разград. От 2010 г. в Консултативния център е сформиран мобилен екип от юрист, психолог и социален консултант, който консултират на място жертви на насилие в малките и отдалечени населени места в 7 общини на област Разград. Целта на добрата практика е услугите на Консултативния център да стане достъпна до жителите на малките и отдалечени места в област Разград. Много от пострадалите нямат ВЪМОЖНОСТ да посетят Консултативния център в град Разград. Мобилната работа стартира по проект „За силата на закона и гласа на жертвите на домашно насилие“ на Сдружение „Център за съзидателно правосъдие” и през годините се утвърди като успешен модел на работа, като благодарение на иновативния подход значително се разшири обхвата на потребителите на услугите на Консултативния център. Предимства на мобилните приемни, установени от опита на двете организации (2014-2023): Създават ритмичност в приложение на Выстановителна програма за жертви и Специализирана програма за извършители на домашно насилие; Задълбочават ефектите от програмата за выстановяване на жертвите, като вдъхва повече увереност и доверие; Увеличават възможностите за специализирана консултативна работа с извършителите на домашно насилие; Засилват междуинституционалните връзки и сътрудничество между професионалистите; Увеличават достъпа до услугите на Консултативния център;

4. Местен механизъм за приложение на Закона за защита от домашно насилие (2011 г.) Местният механизъм за прилагане на Закона за защита от домашното насилие в област Разград е единствен и уникален за България. Механизъм представлява структурна рамка за взаимодействие, която институционализира сътрудничеството за превенция на домашното насилие. Създаден е по инициатива на Сдружение „Център за съзидателно правосъдие” през 2011 г. като всички отговорни институции за прилагането на ЗЗДН, като съд, прокуратура, полиция и социални служби подписват декларация за сътрудничество. Механизъм функционира успешно вече 12 години и помага за добрата координация между институциите при необходимост от реакция при случай на домашно насилие. Местният механизъм в Разград генерира устойчивост на политиките в посока

подобряване на координацията и сътрудничеството между институциите, повишаване на обществената информираност, професионална реакция на всеки подцен сигнал за домашно насилие, повишена възискателност към извършителите, насочване и подкрепа на пострадалите от домашно насилие. Местният механизъм е основата, върху която беше създаден Областният съвет за превенция на домашното насилие в област Разград.

5. Програма за превенция на домашното насилие в училища и детски градини в област Разград (2017 г.) — Сдружение „Център за съзидателно правосъдие” работи за повишаване на обществената чувствителност към проблемите на домашното насилие, с фокус информационни кампании сред младите хора. Организиран са поредица от тематични срещи, обучения, ден на отворени врати, проектни ИНИЦИАТИВИ, списване на вестник. Благодарение на дългогодишната работа в тази насока и натрупания опит, през 2017 г. е изготвена Програма за превенция на домашното насилие в училища и детски градини в област Разград, чиито цели са обществен отзвук на нетърпимостта към домашното насилие и разясняване на обществените последици. Програмата е разработена от проф. Нели Бояджиева, по време на обучение с ученици и учители, организирано от Център за съзидателно правосъдие (02.2017 г.). На основата на Програмата, са разработени специфични индивидуални програми за превенция на домашното насилие за всяко едно училище-член на Мрежата от пилотни училища. Програмата е важна част от приоритетите на Областния съвет за превенция на домашното насилие в Разград.

6. Пилотни училища от Мрежата „СТОП на домашното насилие“ - 10 училища от 7 общини в област Разград (2018 г.) — мрежата е създадена в рамките на проект „Татко не бие мама, той така я обича” с бенефициент Сдружение „Център за съзидателно правосъдие”. С изпълнението на проекта беше повишена чувствителността у подрастващите (деца и младежи) за домашното насилие, чрез осъществяване на фокусирани програми за превенция в училища в малките и отдалечени населени места.

В рамките на проекта в отделните училища се приложи изготвената през 2017 г. Програма за превенция на домашното насилие в образователните институции в област Разград, чрез подготовка и одобряване на програми в учебни заведения в малките и отдалечени населени места, както и в училища, където учат предимно младежи от закрити училища в малки населени места (основни и средни училища), Програмата да започне да се прилага практически в училищата във всички седем общини на област Разград, като се отчитат местните специфики и интереси на децата и юношите. Проектът е подкрепен от Регионално управление на образованието — Разград.

7. Засилена издателска дейност — 3 три доклада за приложение на Закона за защита от домашното насилие (2009 г., 2011 г., 2015 г.), Наръчник за обучение на специалисти, които работят по случаи на домашно насилие, Сборник с истински истории Едно сърце — две лица, плакати, дипляни, брошури, календарчета; Истински житейски истории от работа по случаи на домашно насилие „Едно сърце-две лица“ е достъпен и като електронна книга в интернет. Цялостното съдържание на сборника има многофункционално въздействие и може да бъде полезно за широк кръг читатели. На първо място се отнася за професионалисти, които могат да черпят богат опит, знание и мотивация от добрите практики.

Сборникът би могъл да се ползва и като четиво, което популяризира работата на помагачите специалисти при работа със случаи на домашно насилие. Не по-малко би било значението му и за пострадали, на които може да даде насока и надежда за спасение. С публикуване на сборника се обогатява методическата литература по консултиране и социална работа, което може да бъде полезно и в обучението и квалификацията на помагачи специалисти от полето на социалните и педагогически сфери.”, проф. д-р Нели Бояджиева, СУ „Свети Климент Охридски”.

8. Обучения за професионалисти, които прилагат ЗЗДН — съдии, прокурори, полицейски служители, социални работници, образователни специалисти, медицински работници, адвокати, общински съветници. Организиран са повече от 20 различни форми на обучения, тренинги, семинари с участието на повече от 500 професионалисти от ангажираните институции. Повече от 8 учебни посещения с образователна цел за обмяна на опит в други областни центрове са проведени с участието на около 100 професионалисти. Една национална конференция, три кръгли маси, един дискуссионен форум с участието на над 160 представители на компетентните институции.

9. Привлечено финансиране по проекта за ремонт и адаптиране на сграда за разкриване на социални услуги за кризисно настаняване и консултиране на жертви на домашно насилие и трафик (2019 г.) — В община Разград е налична, ремонтирана и пригодена за разкриване на социални услуги за кризисно настаняване и консултиране на жертви на домашно насилие и трафик. Сградата позволява в нея да функционира комплекс от социални услуги за кризисно настаняване и консултиране на жертви на домашно насилие и трафик. Сградата е общинска собственост и се намира в село Стражец, отстоящо само на 2 километра от областния град. Благодарение на реализиран проект на стойност 254 000 щ.д., финансиран от фонда на Офиса за военно сътрудничество, Програма за хуманитарна помощ на Посолството на САЩ в България, сградата е изцяло обновена и санирана. Бенефициенти по проекта са СНЦ „Център за съзидателно правосъдие” и СНЦ „Център за подкрепа на жени в село Стражец”, които предоставят социални услуги по закона за защита от домашното насилие и са наематели на сградата. В рамките на проекта е извършен ремонт и реконструкция на общински имот, масивна сграда за социални и здравни цели, с 3 етаж (104 кв.м. РП). Подменени и ремонтирани са всички системи (електрическа, водоснабдителна, водопроводна); монтирана е локална пречиствателна станция в двора; изграден е нов покрив; подменена е дограмата, вратите; сменени са подовите настилки; оборудвани са изцяло нови санитарни помещения на всеки един от трите етажа с тоалетна; създадени са условия за почивка на персонала; обособени са три спални помещения с баня и тоалетна всяко на трети етаж; обособена е кухня с пералня с оборудване на етаж трети. Подобрена е вертикалната планировка около сградата, като се оформена градина с озеленяване и е монтирана беседка. Оформена е обкръжаващата среда, като е изграден нов широк тротоар пред сградата и е изградена рампа за хора с физически увреждания на западния вход.

На практика липсва само оборудване за стаите, в които ще се приемат и настаняват потребителите на социалната услуга. Услугата трябва да бъде одобрена като държавноделегирана дейност, за да заработи и да отговори на големите потребности от подкрепа на жертвите на домашно насилие в областта ни.

Открита паметна плоча на жертви на домашно насилие (2023 г.). През месец януари 2023 г. в село Юпер, община Кубрат, област Разград беше открита паметна плоча на млада майка и невръстната ѝ дщеря — жертви на домашно насилие. Инициативата под надслов „Не на насилието. Да кажем СТОП на агресията” се реализира по идея на идея на съученици и приятели с подкрепата на кмета на селото. Плочата е поставена пред сградата на местното читалище, защото жената е била активен самодеец в него. До плочата са засадени и две дръвчета — „символ на живота, който не им беше позволено да изживеят”. Посланието на инициативата е да се изправим срещу глобалната пандемия „насилие над личността”. „Не искаме последствията от него да се превръщат в минало, а да се помнят и за тях да се говори. Това е нашият начин да кажем „не“ на насилието”, споделят инициаторите. Въпреки огромната си болка бившите и приятелите на загиналата намират сили и се ангажират с каузата да направят обществото по-ангажирано и непримиримо с проявите на агресия.

Включване в програма за повишаване на капацитета и осведомеността сред специалистите по човешки ресурси (2023 г.). Областна администрация Разград се включи в проект „Подкрепа за жертвите на домашно насилие, чрез програма за повишаване на капацитета и осведомеността сред специалистите по човешки ресурси” на Център за изследване на демокрацията, Асоциация „Деметра“ и Института по публична администрация, по който служител от администрацията е обучен като учител във връзка с идентифициране на жертви и оказване на подкрепа, както и други такива.

10. Инициатива #ДаЗаклучимДомашнотоНасилие започна през 2019 г. Центърът за съзидателно правосъдие. Дейностите по разгръщане на кампанията продължиха със създаване на мрежа от поддръжници и въвличане на много обикновени хора. Проведени са информационни срещи и дискусии в различни училища в седемте общини на област Разград. Разширен е обхвата на участващите институции в Пилотната мрежа училища, които казват СТОП! на домашното насилие в област Разград. Вторият етап на кампанията включва организиране на локални инициативи за събиране на пластмасови капачки и ангажиране на предприемачи, образователните институции, местните власти и активни граждани. Приоритет е да се търсят възможности за осигуряване на средства за оборудване и обзавеждане, необходими за функционирането на Кризисния център и за одобряването на услугата като държавно-делегирана дейност.

Третият етап продължава през 2023 г. с инициативи в социалните медии и организиране на информационни събития в различни градове в България с цел увеличаване на информираността за ДОМАШНОТО насилие с фокус уязвими жени и деца от ромска общност, подобряване на сътрудничеството между институциите при прилагане на ЗЗДН. Откриването на кризисен център за жертви на домашно насилие е приоритет в дейността на единствения в България Областен съвет за превенция на ДОМАШНОТО насилие, чиито председател е областният управител на Разград. Разкриването на тази услуга в общината беше част от Стратегията за развитие на социалните услуги в област Разград за периода 2016 - 2020 г.

Хората в Лудогорието познават по-добре правата си и търсят защита от съда. Обединените усилия, партньорството, сътрудничеството между компетентните институции през последните години показва vychодяща тенденция при осигуряване на съдебна защита на жертвите на домашно насилие. Област Разград е на трето място в България по брой издадени заповеди за незабавна и постоянна защита за 2022 г., спрямо броя на населението. Тенденцията се запазва и през първите шест месеца на 2023 г., показва анализ на ГД „Национална полиция“ в МВР - област Разград отново е на трето място по броя издадени заповеди за защита от домашно насилие. От анализа на МВР може да се направи извод, че хората са все по-добре запознати с правата си и с прилагането на закона, ползват се от правата си и търсят защита. В област Разград сме разширили кръга на пострадалите хора, които са стигнали до последната фаза на защита от насилие в семейството - подали са жалба до районния съд и са получили защита. Ние, като общество, сме предоставили защита на повече жертви на домашно насилие.

Повече пострадали са стигнали до последния етап на защитата от насилие именно чрез подаване на сигнал първоначално и последваща съдебна процедура по защита. Може да се направи заключение, че когато в определена сфера има активно действащи неправителствени организации, какъвто е случаят със сдруженията в област Разград, като СНЦ „Център за съзидателно правосъдие” и СНЦ „Център за подкрепа на жени в село Стражец”, закономерно се наблюдава развитие и генериране на поредица добри практики.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ - РУСЕ

В област Русе приоритетно се изпълнява държавната политика в сферата на насилието, като основно тези дейности се реализират чрез:

1. Функциониране на различни социални услуги по места, които са широкодостъпни и сравнително равномерно разпределени. Добре развити са и мобилните социални услуги, с което се дава възможност за използването им от жителите на по-отдалечените и труднодостъпни населени места;

2. Функциониране на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисни ситуации. От общинските администрации са изготвени правила за работа и взаимодействие на отговорните институции, които допълват и конкретизират Механизма. Всеки конкретен случай се проверява и се изготвя доклад с предложения за действие. При необходимост, освен законово регламентирани институции, се привличат и други специалисти;

3. Функциониране на Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. Комисията е орган за организация, ръководство и контрол на дейността по превенция и противодействие на детското асоциално поведение на ниво община. Тя изпълнява програми и дейности по предотвратяване на противообществени прояви и противоправни деяния от малолетни и непълнолетни лица. За тази цел се извършва анализ на състоянието и тенденциите на престъпността и противообществените прояви на малолетните и непълнолетните в общината.

Основен приоритет в работата на местните комисии е ранната превенция, която включва провеждане на анкети, лекции и информационни кампании, конкурси и състезания в училище и извън него. Създадени са добри контакти с ръководствата на учебните институции, местните органи и структури за сътрудничество и реализация на различни инициативи, свързани с предотвратяване на тормоза и насилието, ограничаване на противообществени или агресивни прояви, хулиганство, употреба на алкохол, цигари и наркотични вещества и др.

Дейността на обществените възпитатели е свързана с провеждане на индивидуална корекционна работа с малолетни и непълнолетни с асоциално поведение. При необходимост те съдействат на родителите по въпросите на възпитанието или за решаване на социални проблеми на семейството. С децата, поставени под възпитателен надзор, се провеждат срещи и разговори за редовно посещение на училище и спазване на училищните правила, за предпазване от рискови фактори и други теми;

4. Отбелязване по подходящ начин и близък до подрастващите (най-често се използват техните идеи) на Световния ден за борба с тормоза в училище, известен още като „Ден на розовата фланелка“;

5. В училищата на територията на цялата област се извършват дейности по превенция на насилието, които са насочени към всички ученици. При случаи на

интервенция се обхващат само преките участници и свидетелите на ситуацията, като при необходимост се сигнализируют и останалите компетентни институции.

Във всяка образователна институция е приложен Механизма за противодействие на тормоза и насилието. В училищата са сформирани Училищни координационни съвети за справяне с насилието. Служителите, учениците и техните родители и близки са запознати с Механизма, с приложенията към него и с алгоритъма за прилагането му. Създадени са единни правила за задълженията на всички служители при случаи на тормоз и/или насилие сред децата и учениците.

Чрез изследване на мнението на учениците и учителите се извършва оценка за степента на наличие на тормоз и насилие сред учениците. Анализират се проявите на насилие и тормоз и се разглеждат и актуализират наличните правила и решения.

Изготвят се планове за противодействие на тормоза и насилието сред учениците. Всички се запознават с определените процедури за реагиране в ситуация на тормоз и насилие.

Периодично в училищата се организират конкурси за есе и рисунка с цел обратна връзка от младите хора за степента на познаване на различните форми на насилие и трафик, включително насилието в Интернет;

6. Чрез кръгли маси, фокус групи, информационни срещи и кампании, разпространение на информационни материали се популяризира възможността за оказване на професионална помощ при случаи на насилие и евентуално настаняване в кризисен център;

7. Професионалистите от системата за закрила на детето вземат регулярни участия в обучения за адекватно прилагане на международното и вътрешното законодателство в областта на закрилата на децата и по-специално в административните и съдебните производства, по които се засягат права и интереси на деца;

Всички общини на територията на област Русе са включени в изпълнението на Проект BGJUSTICE-4.002-0001 „Партньорство с кауза“, който се реализира с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2014-2021. Бенефициент е Сдружение „Център „Динамика“ в партньорство с Клуб „Отворено общество – Русе“ и Областна администрация – Русе.

Проектът отразява нуждата от противодействие на насилието, основано на пола сред ромски жени чрез развитие на устойчиви стратегии за взаимодействие и овластяване с цел превенция на насилието и насърчаване търсенето на помощ и подкрепа.

В рамките на проекта по места са проведени фокус-групи с участието на институции, гражданския сектор и представители на уязвими групи. Целта на тази дейност е да се установи реалната картина на наличието на домашно насилие, основано на пола сред ромската общност и да се очертаят рамките на необходимите дейности по превенция и защита.

В рамките на следваща дейност по проекта бяха проведени информационни срещи с жени от уязвими групи, в т.ч. представители на ромската общност. Модератор обясни на присъстващите какви са техните права при прояви на домашно насилие с конкретни мерки и съвети. Най-важната част от информационната кампания беше жените да получат умения да разпознават всички форми на домашното насилие, какъв е механизмът за подаване на жалби и какви специализирани услуги могат да ползват на територията на общината и областта.

На следващо място бяха проведени мобилни приемни на Консултативния център за превенция и защита от домашно насилие към Център „Динамика“, като тази дейност е предвидено да се извършва по график и да предоставя специализирани и безплатни програми в помощ на жертви на домашно насилие и множествена

дискриминация. Услугите включват: психо-социално консултиране, правно консултиране, консултации за търсене на работа, семейно консултиране, специална програма за извършители на домашно насилие, групови сесии за преживели насилие, програма за работа с деца в риск.

Предстоят обучения на полицаи и социални работници, работещи на територията на цялата област. Целта на тази дейност е да се повиши капацитета на професионалистите при работата им с уязвими групи за прилагане на чувствителен към половете подход за превенция на насилието.

В следващите месеци са предвидени лекции в училищата по темата за домашното насилие и равнопоставеността на половете. Целта е да се превърне училищната общност в по-сигурно място за децата, където насилието и злоупотребата на основата на пола са сведени до минимум, стереотипното мислене по отношение на пола е трансформирано в конструктивно сътрудничество между момичетата и момчетата, от една страна и между ученици и учители, от друга.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ-СИЛИСТРА

На 22 юли 2014 г. в Областна администрация Силистра е **учреден първия в България Експертен регионален съвет по проблемите на домашното насилие**. Съветът е създаден по инициатива на Женско сдружение „Екатерина Каравелова“ гр. Силистра, в партньорство с Областна администрация, по проект „Разширяване и надграждане дейността на ЦКПДН, чрез мобилна услуга в общините на област Силистра и обучения на професионални групи“, финансиран от Държавния бюджет, чрез Министерството на правосъдието на Република България, в изпълнение на чл. 6, ал. 7 от Закона за защита от домашно насилие.

На 22 юли 2014 г. в Областна администрация Силистра е **учреден първия в България Експертен регионален съвет по проблемите на домашното насилие**. Съветът е създаден по инициатива на Женско сдружение „Екатерина Каравелова“ гр. Силистра, в партньорство с Областна администрация, по проект „Разширяване и надграждане дейността на ЦКПДН, чрез мобилна услуга в общините на област Силистра и обучения на професионални групи“, финансиран от Държавния бюджет, чрез Министерството на правосъдието на Република България, в изпълнение на чл. 6, ал. 7 от Закона за защита от домашно насилие. Той е консултативен орган по проблемите на домашното насилие за осъществяване на сътрудничество, координация и консултация между общинските и централните държавни органи.

В състава на съвета са включени представители на местни, държавни структури и граждански организации на територията на областта, ангажирани с превенцията и противопоставянето на насилието. Основните цели на съвета са насочени към съдействие за провеждане на политиката по борба и превенция на домашното насилие на територията на областта в следните насоки: оказване на експертна помощ и даване на становища на заинтересованите страни във връзка с реализирането на програми и инициативи, насочени към борба и превенция на домашното насилие; събиране и анализиране на данни по случаи на домашно насилие; идентифициране на проблемните области в законодателството по темата и изготвяне на предложения за промени, които да бъдат предоставени на представителите на заинтересованите институции; предлагане, гласуване и реализиране на дейности по превенция на домашното насилие на територията на област Силистра.

Като пример за добри практики в областта на превенцията на различни форми на насилие са дейностите на Женско сдружение „Екатерина Каравелова“ гр. Силистра:

- През 2015 г. е създадена първата в страната преходна къща „Резилианс“, в която се настаняват жени и деца, пострадали от домашно насилие, които след изтичане на пер йода им за настаняване в Кризисен център имат необходимост от допълнително време, за да устроят живота си. Настаняването в къщата е за период до две години, като потребителите не заплащат наем и такси, но се грижат сами за издръжката си.

- През 2001 г. е създаден втория в страната Шелтър за пострадали от домашно нас шие и трафик хора, който през 2006 г. става първата по рода си специализирана услуга в страната, финансово обезпечена от държавата. В момента функционира като Кризисен център.

- През 2011 г. е създаден Център за консултиране и превенция от домашно насилие, който работи по програми за възстановяване с пострадали лица и по специализирани програми с извършителите на насилие.

- Ежегодна инициатива „Заедно сме по-добри“ - кампания за борба с насилието над жени и домашното насилие.

- Провеждане на обучения за специалисти за разпознаване на феномена домашно насилие и по-добро разбиране на поведението на жертвите и извършителите.

- Про веждане на интерактивни уроци и семинари за ученици.

- Провеждане на работни срещи и фокус-групи със специалистите, работещи в сферата на превенцията от домашно насилие за оптимизиране на сътрудничеството между институциите.

Статистически данни за 2022 г.:

- Потребители на Център за консултиране и превенция от домашно насилие - 24 пострадали лица.

- Производства по ЗЗДН - изготвени 20 молби по ЗЗДН до Районен съд Силистра; издадени 16 заповеди за защита, в 1 от случаите пострадалото лице не е внесло молбата си в съда; издадени 9 заповеди за незабавна защита, едно от пострадалите лица е настанено в Кризисен център.

- Насочване - 18 от лицата са насочени от РУ на МВР - Силистра; 6 самозаявили се лица.

- Извършители - 18 лица (с 10 от лицата работата е стартирала през 2021 г. и е приключила през 2022 г.)

- Насочване - 18 от лицата, включени в СП по чл. 5, ал. 1, т. 5 от ЗЗДН, са насочени със съдебна заповед за защита на Районен съд - Силистра, а 1 лице е самозаявил се клиент на програмата.

- Кризисен център за пострадали от домашно насилие и трафик на хора - настанени 38 лица, от които 26 деца и непълнолетни.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ - СЛИВЕН

Областна администрация Сливен активно подкрепя осъществяването на дейности на територията на област Сливен, имащи отношение към темата. През годините Областна администрация предоставя безвъзмездно заседателната зала на администрацията за провеждане на срещи и мероприятия, свързани с превенция на насилието, а именно:

- На 07.02.2020 г. в заседателната зала на Областна администрация Сливен се проведе първото събитие по проект „Активни срещу насилието над жени“, изпълняван от Фондация

„Асоциация Анимус“ - работна среща с представители на съд, прокуратура, полиция, социални служби, услуги и други, които работят по темата за домашно насилие. В срещата взеха участие и представители на Областна администрация Сливен.

- На 19.04.2022 г. в заседателната зала на Областна администрация Сливен в рамките на проект „Активни срещу насилието над жени“ се проведе работна среща за обсъждане на мониторингова система на публични политики и практики за работа при случаи на домашно насилие в област Сливен с участието на представители на съд, прокуратура, полиция, общини, социални служби, услуги и други, които работят по темата за домашно насилие, както и представители на Областна администрация.

През месец март 2023 г. в заседателната зала на администрацията се проведе работна среща, организирана от фондация „Асоциация Анимус“, във връзка със създаването на социални услуги за лица жертва на домашно насилие в област Сливен. Целта на срещата беше да се установи готовността на четирите общини от областта за разкриване на нови социални услуги, оказващи закрила, психологическа и юридическа помощ и социално подпомагане за лица жертви на домашно насилие. В работната среща взеха участие експерти на „Асоциация Анимус“, Регионалната дирекция за социално подпомагане - Сливен, на Областна администрация и общините Сливен, Нова Загора, Котел и Твърдица, както и областният координатор в ОД на МВР за работата срещу домашното насилие.

През февруари 2021 г. представители на Областна администрация Сливен взеха участие в онлайн работна среща за обсъждане на мониторингова система на публични политики и практики за работата при случаи на домашно насилие в област Сливен.

Във връзка с тревожния за област Сливен проблем „деца раждат деца“, който също е свързан с насилието над непълнолетни, по инициатива на Областна администрация бяха организирани и проведени поредица от работни срещи с участието на широк кръг заинтересовани страни, в т.ч. представители на ромската общност, за обсъждане на мерки и дейности за ограничаване на тенденцията за раждане на деца от малолетни и непълнолетни момичета. Областна администрация Сливен предвижда да продължи обсъждането и търсенето на решения на проблема съвместно с институциите, неправителствения сектор, образователните медиатори и всички ангажирани страни.

Съгласно информацията, предоставена от общините на територията на област Сливен е видно, че на територията на областта осъществяват дейност три Центъра за обществена подкрепа - социална услуга, чрез която се оказва подкрепа на деца и техните семейства. Единият е с доставчик Община Нова Загора и се намира в гр. Нова Загора. Другите два центъра са в гр. Сливен с доставчик Община Сливен, като към единия от тях функционират звено „Спешен прием“ и звено Майка и бебе“, които работят и оказват

подкрепа на деца и лица, жертви на домашно насилие. На територията на община Сливен осъществяват дейност и Център за социална рехабилитация и интеграция“ със „Синя стая“.

В гр. Котел е създаден и работи Център за работа с деца на улицата, социална услуга с доставчик Община Котел. Центърът има утвърдена добра практика относно превенция и подкрепа на жертви на различни форми на насилие на общинско ниво.

Община Сливен изпълнява проект за изграждане на Център за временно настаняване на бездомни лица с капацитет 20 и Кризисен център, който ще дава подслон на жертви на насилие с капацитет 15. Към настоящия момент сградите се въвеждат в експлоатация. Тече процедура по оборудване и обзавеждане. Срокът на проекта приключва на 13.10.2023 г. След приключване на проекта за изграждане и оборудване на необходимата материална база, Община Сливен ще предприеме процедура за получаване на предварително одобрение за разкриване като държавно делегирана дейност на двете социални услуги - „Осигуряване на подслон за бездомни лица“ с капацитет 20 и „Кризисен център за пълнолетни лица“ с капацитет 15.

Представители на общините и на социалните услуги участват в Координационен механизъм за взаимодействие при работа по случаи на деца, жертви или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ - СОФИЙСКА ОБЛАСТ

I. Реализирани добри практики в Софийска област: Център за обществена подкрепа (ЦОП) в гр. Ихтиман - центърът има утвърдена практика по превенция и участие в координационни механизми в случаи на насилие, с участие на различни институции.

1. Работа на изнесен работен кабинет в различните училища на територията на община Ихтиман. Мобилни групи от специалисти в ЦОП по график посещават

училищата и на място се работи с деца с проблемно поведение;

II. Работа по превенция в училищата във връзка с различните форми на насилие:

- Превенция на употребата на наркотици;
- Подобряване на взаимоотношенията, на груповата динамика, възпитание в толерантност;

- **Превенция на опасностите, тормоза, агресията и защита в онлайн общуването;**

За Популяризиране на Националната телефонна линия за деца в помощ и подкрепа на подрастващите и техните родители за споделяне на проблеми в семейството, училището и приятелската среда;

Организиране на тренинги на тема „Какво да изберем-приятелство или агресия“.

Работа с общността по превенция на „ранните бракове“, които често са съпроводени с вербално, физическо, психическо и сексуално насилие.

II. Утвърдени добри практики в община Костенец:

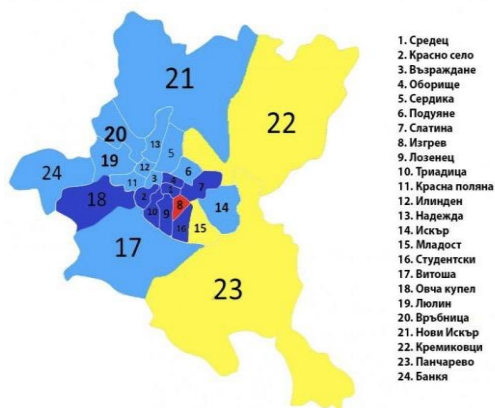
1. Организиране на колопоход под надслов „Не на агресията“ - участват

поне 75 ученици от всички училища на територията на общината на възраст между 12 и 18 години;

2. Организиране на ден на розовата фланелка, под наслов „Да бъдем по-добри“ и/или „Не на тормоза, Да на приятелството“, които обхващат всички училища на територията на общината, а минималният брой участници е 300 ученици от I до XII клас, на възраст от 7 до 19 години;

3. Превантивна програма „Слънчево лято“, която обхваща ученици на възраст от 10-14 години;

4. Периодични срещи, беседи и лекции съвместно с РУ на МВР - Костенец в училищата на теми: „Агресия, тормоз и насилие в училище“, „Превенция на насилието в училище“. Запознаване на учениците с Конвенцията на ООН за правата на детето;

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ - СОФИЯ

В Столична община функционира три Кризисни центъра делегирани от държавата дейности, в т.ч. Кризисен център (с приоритетно настаняване на деца жертви на трафик), Кризисен център (с приоритет деца, пострадали от насилие) и Кризисен център за деца и жени пострадали от домашно насилие „Св. Петка“.

Във връзка с ескалацията на случаите на домашно насилие над жени, този тип социални услуги се отличиха като изключително необходими, поради което с Решение № 165 на Столичния общински съвет от 24.03.2023 г. се създаде социалната услуга „Кризисен център“ (с приоритетно настаняване на жени, пострадали от домашно насилие), изцяло финансирана със средства от общинския бюджет. В Центъра се настаняват лица от цялата страна, на които се осигурява подслон, храна, специализирана психологическа подкрепа, застъпничество и посредничество при работа по случаите, терапия и рехабилитация, подкрепа за придобиване на умения и укрепване на родителския капацитет, когато това се налага.

Като местна дейност с Решение №164 на Столичния общински съвет от 24.03.2022 г. се разкри и иновативната социална услуга в общността „Правна клиника“ (с приоритет жени и деца, пострадали от домашно насилие). Тя функционира като форма на почасова подкрепа на деца и пълнолетни лица, предлага дейности, свързани с повишаване на информираността в обществеността и предоставяне на безплатни правни консултации, с оглед спецификата на всеки конкретен казус и предоставяне на възможни решения, съдействие при подготовка на молба за издаване на заповед за защита, събиране на необходими и относими доказателства, процесуално представителство пред местнокомпетентен районен съд и съдействие пред държавни институции във връзка с изпълнение на издадената заповед за защита.

Услугата се отличи като търсена и разпознаваема, предвид факта, че от април 2022 г. до момента, Правната клиника са потърсили за съдействие над 80 жени. В тази връзка, с Решение № 165 на Столичния общински съвет, считано от 27.07.2023 г., капацитетът на услугата се увеличи от 100 на 150 места.

Освен гореизброените социални услуги с фокус подпомагане жертви на домашно насилие, считано от 01.12.2022 г. Столична община създаде нова социална

услуга – „Център за обществена подкрепа“ - приемник на реализиралата се от 2016 г. услуга „Зона ЗаКрила“, предоставяна на проектен принцип от „Уницеф България“. Към момента услугата се предоставя като делегирана от държавата дейност, което осигури устойчивото ѝ функциониране. В нея се предоставя цялостна защита и подкрепа на деца, пострадали или свидетели на насилие и техните родители, като трите населени места, в които функционират центрове от този тип са гр. София, гр. Монтана и гр. Шумен. В Детския център е въведен специализиран подход и услуги, обединяващи добри юридически, медицински, психологически и социални практики с приятелски към детето процедури и среда. Центърът е организиран на базата на мултидисциплинарен екип, в който се включват всички ангажирани институции по случая на дете.

За периода на своето съществуване от 2016 г. до 2022 г. вкл., в рамките на дейността си, в „Зона ЗаКрила“ е предоставена психологическа, социална и юридическа помощ и интегрирана подкрепа на общо 785 деца и родители, като работата по всеки отделен случай на дете, пострадало от насилие, трае средно около една година.

В отговор на изключително тежкия проблем с домашното насилие, Столична община предоставя разнообразни форми на подкрепа за жертвите на насилие, като системно разкрива социални услуги, в които се предлагат различни по вид и съдържание дейности в тях.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ - СТАРА ЗАГОРА

Добри практики, статистически данни и графики от област Стара Загора, отразяващи развитието на политиката в областта на равнопоставеността между жените и мъжете през изминалата година, с фокус върху борбата с насилието.

По инициатива на областния управител, информацията е събрана от различни структури на територията на област Стара Загора.

На територията на областта, от 2015 г. действа Областен координационен механизъм по деинституционализация. ОКМД е разработен в изпълнение на програма на Надежда и домове за децата - клон България на територията на 10 области в страната и се реализира по проект „Областен координационен механизъм - модел за ефективно сътрудничество и взаимодействие между гражданския сектор, регионалните и общински структури.

- ОКМД кореспондира пряко с Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисна интервенция, създаден в изпълнение на чл. 6, ал. 3 от Закона за закрила на детето, и Координационния механизъм за рефериране и обгрижване на случаи на непридружени деца и деца, жертва на трафик.

- Със заповед на областен управител на област Стара Загора е определена структура и състав на Областен координационен механизъм по деинституционализация. Системата от органи на областно ниво включва постоянни и асоциирани членове. Постоянни членове са Областна администрация Стара Загора, общини на територията на област Стара Загора, Регионална дирекция „Социално подпомагане“, Регионална здравна инспекция, Областна дирекция на МВР - Стара Загора, Дирекции „Социално подпомагане“ - Отдел за закрила на детето. Асоциирани членове са представители на

други организации и институции, чиято компетентност и експертиза могат да допринесат за успешното и устойчиво решаване на конкретен случай: доставчици на социални услуги, неправителствени организации, образователни (РУО на МОН), здравни („УМБЛЛ - Стара Загора“, Медицински центрове), културни институции, Окръжен съд - Стара Загора и районните съдилища на територията на област Стара Загора, Окръжна прокуратура - Стара Загора и районните прокуратури на територията на област Стара Загора.

- Чрез ОКМД са подпомогнати над 150 семейства и деца чрез превенция на насилие и риск от изоставяне. Чрез механизма се осъществява партньорство и с Областен екип по приемна грижа.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ- ТЪРГОВИЩЕ

Информацията и добрите практики от област Търговище са свързани с дейността на лицензирания доставчик на социални услуги - Сдружение „Асоциация НАЯ“, на територията на областта. Сдружението е вписано в Централния регистър на юридическите лица с нестопанска цел за осъществяване на обществено полезна дейност към Министерство на правосъдието.

Лицензирано е съгласно ЗСУ от 01.07.2020 г. за следните социални услуги: „Информирание и консултиране“; „Застъпничество и посредничество“ и „Терапия и рехабилитация“. Целева група: всички деца; деца в риск по смисъла на Закона за закрила на детето; пълнолетни лица в кризисна ситуация или с необходимост за преодоляване на последици от такава ситуация; техните семейства и близки.

1. Социални услуги за подкрепа на пострадали от насилие

От 14.08.2023 г. Сдружението е лицензирано за предоставяне и на следните социални услуги: „Обучения за придобиване на умения“; „Общностна работа“ и „Подкрепа за придобиване на трудови умения“.

Социалните услуги, управлявани от Сдружението, имат за цел да се създадат всички необходими условия и предпоставки за борба срещу домашното насилие и превенция на явлението чрез целенасочени дейности за подкрепа на пострадалите за интеграция и превенция на социалното им изключване. Включват разнообразни информационни, консултативни, терапевтични, рехабилитационни, застъпнически посреднически дейности, насочени към възстановяване, поддържане и разширяване на социалните умения, преодоляване на травмите от преживяното насилие и създаване на възможности за реализиране на личния потенциал на потребителите. Услугите предоставят почасова специализирана подкрепа от специалисти за задоволяване на потребностите на потребителите, създавайки условия за тяхната социална интеграция и пълноценно включване в обществения живот, премахвайки едновременно с това психологическите, икономическите и социалните бариери, които биха могли да затруднят тези процеси.

През 2022 година социалните услуги, управлявани от Сдружение „Асоциация НАЯ“ са ползвани от 99 потребители със сключени договори, със средногодишна заетост от 65 потребители.

Таблица 4

Месец	Потребители				Консултации
	общ брой	жени	деца	мъже	
Януари	54	43	10	1	150
Февруари	55	43	11	1	137
Март	56	42	13	1	179
Април	53	41	12	0	157
Май	51	44	7	0	148
Юни	64	50	12	2	165
Юли	63	49	12	2	121
Август	68	52	15	1	147
Септември	72	54	17	1	158
Октомври	73	56	16	1	175
Ноември	72	57	14	1	153
Декември	71	56	15	0	157

Социалната услуга ЦСРИ, управлявана от Сдружение „Асоциация НАЯ“, е ползвана от 17 потребители (12 пълнолетни лица и 5 деца), които живеят извън община Търговище. Медовина). Община Омуртаг - 7 потребители (1 от град Омуртаг, 2 от село Презвитер Козма, 3 от село Беломорци, 1 от село Угледно). Община Антоново - 1 потребител (1 от село Свободица)

Месечна справка за потребителите по ползвани социални услуги през 2022 година

Таблица 5

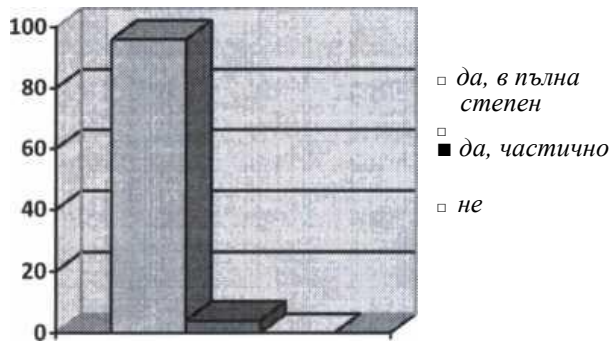
Месец	Информирани и консултирани	Застъпничество и посредничество	Терапия и рехабилитация
Януари	22	7	32
Февруари	37	15	36
Март	14	11	38
Април	14	4	39
Май	6	10	41
Юни	9	5	43
Юли	7	3	42
Август	14	1	48
Септември	11	3	50
Октомври	12	2	54
Ноември	10	5	48
Декември	10	1	53

През 2022 година са осъществени 59 консултации с адвокат и са водени 10 дела на потребители на социалните услуги по Закона за защита от домашното насилие.

През настоящата 2023 година, до момента, потребители на социалните услуги са 76 лица - от тях 60 жени, 14 деца и 2-ма мъже. Осъществени са 1070 часа пряка работа с потребители. Регистрирани са 176 обаждания на Горещата телефонна линия на организацията.

Обратната връзка от потребителите на социалните услуги показва високо ниво на удовлетвореност от предоставяната подкрепа и ефективни резултати в защитата от насилие и осигуряването на безопасна среда за пострадалите.

Отговарят ли на Вашите потребности услугите, които ползвате?

Потребителите на услугите посочват, че за тях приоритет е да прекратят домашното насилие и да защитят себе си и децата си. За 70% от тях е много важно извършителят на насилие да няма достъп до дома им и да не може да ги доближава. Намирането на работа и сигурни доходи е следващият приоритет за 40% от анкетираните. Други потребности, които посочват са емоционално възстановяване и намаляване на страховете, 30% от анкетираните очакват да имат по-добри отношения с близките си.

2. Програма за работа с извършители на домашно насилие.

От 2014 година „Асоциация НАЯ“ изпълнява Програма за работа с извършители на домашно насилие. Предоставят се психологически и социални консултации на извършители на домашно насилие: доброволни клиенти/самозаявили се с направление от ДСП/ОЗД или с постановена мярка от съда по чл. 5, ал. 1, т. 5 от ЗЗДН „задължаване на извършителя на насилието да посещава специализирани програми“. През настоящата 2023 г. по Програмата е работено с двама извършители на домашно насилие с постановена мярка от съда. Проведени са 48 индивидуални психологически консултации. В двата случая в семействата са отглеждани общо 6 деца, които са били жертва на насилието, като пряко пострадали или свидетели. Целта на Програмата е осигуряване на безопасността на пострадалите, в това число и децата и предотвратяване на рецидиви на домашното насилие върху тях. Консултативният процес е насочен към управление на агресивните импулси, канализирането на агресивната енергия в социално приемливи дейности и зачитане на граници и норми на поведение. Чрез използването на тестови инструменти се прави психологическо изследване на самооценката на потребителя (личностни качества, поведенчески стереотипи и се измерва агресията му). Изследват се чувствителността и нагласите на клиента към домашното насилие, модела на семейните взаимоотношения и връзките с околния свят. Работи се по структуриране на стратегия за контрол на гнева на потребителя и план за справяне с агресивното поведение. Разработват се ненасилнически модели за справяне с физическите, поведенческите, емоционалните и мисловните знаци на гняв. Програмата се предоставя в трите общини на Област Търговище, съответно в гр. Търговище - в Център по превенция към ОД на МВР Търговище; в гр. Омуртаг - в РУ Полиция; в гр. Попово в РУ Полиция.

3. Осъществени добри практики в сферата на превенцията и подкрепата на жертви на различни форми на насилие над деца и жени в общността.

3.1 Мобилни услуга в малките населени места. Осъществява се от мобилен екип от социален работник и/или психолог, адвокат в открити приемни в градовете Омуртаг и Попово. Всяка седмица се осъществяват минимум две пътувания до градовете Попово и Омуртаг. В тях са позиционирани две приемни, в които се провеждат индивидуални консултации с потребители от общините извън Търговище. Приемната в Попово обслужва потребители от общините Попово и Опака. Приемната в Омуртаг обслужва потребители от общините Омуртаг и Антоново. Средно годишно се провеждат около 900 консултации на жени и деца, които живеят в отдалечени и труднодостъпни райони. Така се осигурява подкрепа на рискови групи потребители - безработни, самотни родители, многодетни семейства, възрастни хора, представители на етническите малцинства, които нямат възможност да пътуват до града. Дейността дава възможност да се достигне до по-голям брой пострадали от домашно насилие чрез специалистите, които работят на терен - полицаи, кметове, учители, лекари, читалищни секретари, към които жертвите най-често се обръщат за помощ и подкрепа. Сдружение „Асоциация НАЯ“ разполага със служебен автомобил, закупен със средства от дарение от швейцарска организация през 2021 година.

3.2 Превенция на насилието. „Асоциация НАЯ“ осъществява превенция на насилието по проекти на конкурсен принцип, насочени към представители на институции, деца, младежи, родители, както и към местната общност. През 2023 г. организацията работи с четири групи ученици-доброволци на възраст 12-19 години от четири училища от Област Търговище - Първо ОУ „Христо Ботев“ гр. Търговище, Гимназия „Христо Ботев“ гр. Попово, ОУ „Даки Йорданов“ гр. Омуртаг и ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ гр. Омуртаг. 40 доброволци се обучават по теми, свързани с насилие, основано на пола. Практическите модули са разработени така, че учениците да повишат своята информираност по темата, да са по-критични и да оспорват стереотипите, които генерират неравенствата между момичетата и момчетата/жените и мъжете и са причина за насилието над момичета и жени. Организиран се дебати, в които децата да оспорват и отхвърлят нормите, които ограничават момичетата и момчетата (например в избора на професия), както и създават предпоставка за дискриминация и насилие. Учениците-доброволци организираха 8 кампании за превенция на насилието, както и проведеха 24 обучения по метода „връстници обучават връстници“. Дейностите с доброволците ще продължат и през учебната 2023-2024 година с планирани 16 кампании и конкурс „Не на насилието над момичета и жени!“. Дейностите се финансират от Български фонд за жените, София.

3.3 Междуинституционално сътрудничество. Социалната услуга има установени трайни партньорски взаимоотношения със социалните дирекции. Отделите за закрила на детето, полиция, общини и кметове на села, РУО и училищата в областта, здравните заведения и лични лекари, други доставчици на социални услуги, НПО, медии и други държавни и местни институции и организации, пряко или косвено ангажирани с оказване на помощ и подкрепа на пострадали от домашно насилие и превенция на насилието. От началото на 2023 г. до момента са проведени 7 междуинституционални екипни срещи, за обсъждане на случаи на деца и техните семейства и за планиране на действия.

3.4 Оперативен протокол за сътрудничество между услугите за подкрепа на пострадали и програмите за работа с извършители на домашно насилие. „Асоциация НАЯ“ е партньор в международен проект A.S.A.P.2.0 (Системен подход в работата с извършители на домашно насилие), финансиран от Европейската комисия. Проектът има

за цел да повиши безопасността на жените и децата, жертви на насилие, чрез увеличаване на ефективността на програмите за работа с извършители и прилагане на стандартизиран инструмент за сътрудничество. Протоколът ASAP се прилага в „Асоциация НАЯ“ от 2019 година; в момента е в тестови период неговата актуализирана версия, която отразява защитата на децата, онлайн насилието и работата в условия на Covid-19.

3.5 Подкрепа за възрастни жени, пострадали от домашно насилие. От месец май 2023 г. „Асоциация НАЯ“ е партньор в международен проект MARVOW 2.0 (Координиран мултиинституционален отговор на насилието срещу възрастни жени), финансиран от Европейската комисия. Целта на проекта е да се създаде Протокол за междуинституционално сътрудничество, за да се отговори на малтретирането на възрастни жени чрез екипна работа, която включва всички заинтересовани страни. Работи се по създаването на методи и инструменти за оценка на риска и управление на случаи на насилие над възрастни жени; протокол за работа на различните институции; обучения за професионалисти от цяла Европа, обучение на 60 професионалисти от България, които работят на първа линия по случаи на домашно насилие.

3.6 Обмяна на опит с други организации от Европейския съюз. В периода януари - юли 2023 година 5 експерти на „Асоциация НАЯ“ участваха в 2 работни срещи присъствено и I I онлайн срещи с професионалисти, които работят по темата „домашно насилие“ от 10 държави- членки на ЕС. По време на тези срещи бяха презентирани добри практики, които се прилагат в различните държави и беше обменен опит между различните организации и мрежи от организации. 4 експерти на „Асоциация НАЯ“ участват в разработването на Европейските стандарти за работа с извършители на домашно насилие.

Прилагане на модел за работа с извършители на домашно насилие, ориентиран към гарантиране безопасността на децата. Проектът на „Асоциация НАЯ“ е финансиран от Европейската мрежа за работа с извършители на домашно насилие. Целта е подобряване на безопасността и благосъстоянието на децата, които са или са били в ситуация на домашно насилие, чрез повишаване на ефективността на Програмите за работа извършители и прилагане на модел, ориентиран към безопасността на децата при оценката и управлението на случаите. Проведено е проучване на местно и на национално ниво за съществуващите политики, процедури и инструменти за защита на децата в рамките на Програмите за работа с извършители на домашно насилие. В момента се работи по създаването на шаблон на Политика за закрила на детето, въпросник за оценка на риска, протокол за поведение, формуляр за докладване, макет на междуинституционално споразумение и други практически инструменти. Предстои обучение на 20 професионалисти от Програми за работа с извършители на домашно насилие от цялата страна за въвеждане на подход, ориентиран към безопасността и благосъстоянието на децата.

3.7 Обучения на професионалисти. През месец август 2023 „Асоциация НАЯ“ е обучила повече от 30 полицейски инспектори от Районните управления в Омуртаг и Попово по темата „домашно насилие“. Полицейските служители са запознати с видовете домашно насилие, поведенчески белези на извършител и жертва на домашно насилие, оценка на риска от насилие. Предстои обучение на полицейски служители от Районно управление - Търговище. През месец октомври 2023 „Асоциация НАЯ“ са обучени 20 учители и педагогически специалисти от област Търговище, как да изработят Програма за превенция на домашното насилие в училищна среда за учащи от 9 до 12 клас. Обучението е част от проект, финансиран от Министерство на правосъдието.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ - ХАСКОВО

През месец януари 2021 г. е осъществен проект „Координация и сътрудничество в подкрепата на жертвите на домашно насилие“ от Фондация „Х и Д джендър перспективи“, Хасково. В рамките на продължилия 12 месеца проект, е конструиран реален модел на Местен механизъм за партньорство при прилагане на Закона за защита от домашно насилие.

Една от дейностите по проекта е изработването на Координационен механизъм за подкрепа и помощ на пострадалите от домашно насилие /КМ/, който да осигури навременна и качествена защита на жертвите пострадали от домашно насилие. В този контекст КМ постави рамка, която ангажира професионалистите от държавните институции, общините, секторите на здравните и социалните услуги, неправителствени организации обединяващи и синхронизиращи се за своевременна намеса и ефективна подкрепа на пострадалите от домашно насилие.

В тази връзка на 15.06.2022 г. е сключено споразумение между Фондация „Х и Д джендър перспективи“ и Областна администрация Хасково за прилагане на координационния механизъм за подкрепа и помощ на пострадалите от домашно насилие в област Хасково.

С прилагането на координационния механизъм е създаден Областен съвет за превенция на домашно насилие, иновативен модел за партньорство по превенция на домашното насилие, обединяващ всички заинтересовани страни и компетентни институции, като Областна администрация Хасково, общинските администрации, териториални структури на централната изпълнителна власт - РУО, РЗИ, РДСП и ДСП, ДБТ, съд, прокуратура и полиция, болници, образователни институции, местни медии, неправителствен сектор и доставчици на социални услуги.

Областният съвет за превенция на домашното насилие е постоянно действащ консултативен орган към Областна администрация - Хасково, който заседава на всеки 6 месеца или при необходимост. Председател на Областния съвет е Областният управител на област Хасково.

ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ - ШУМЕН

В област Шумен са утвърдени следните практики по превенция на деца и възрастни, жертви на насилие:

От 2005 година в гр. Шумен работи Комплекс за социални услуги за деца и семейства (КСУДС), управляван от Сдружение „Институт по социални дейности и практики“ гр. София (ИСДП), осъществява подкрепа на междуобщинско равнище, а при необходимост и на областно ниво. В Комплекса функционира услугата „Звено майка и бебе“, която съгласно Закона за социалното подпомагане (ЗСП) през 2020 г. е трансформирана

в „Осигуряване на подслон за бременни жени и майки в риск да изоставят децата си“.

Капацитетът на услугата е 6 майки и 6 деца, като има възможност за настаняване на майка с две и три деца. Услугата се предоставя като комплекс от социални услуги, по смисъла на чл. 18, т.3 и интегрирано по смисъла на чл. 134, т.3 от ЗСУ, заедно със социални услуги информиране и консултиране, застъпничество и посредничество, терапия и рехабилитация, обучение за придобиване на умения. Една от целите на социалната услуга е „Превенция на изоставянето и настаняването в алтернативна грижа на деца, както и осигуряване на възможност за предотвратяване на ситуации, застрашаващи сигурността, живота и здравето на бременните жени, майките и децата”. Целева група са деца в риск по смисъла на ЗЗД, бременни жени и майки в риск да изоставят децата си. В тези две групи, почти при 90% от ползвателите на услугата са майки и бременни жени, които са жертви на различни форми на насилие. Дългогодишния опит сочи, че не са малко случаите на непълнолетни и малолетни момичета, които се настаняват, след сексуална злоупотреба и физическо насилие. Услугата се ползва на национално и областно ниво в случаите от ППЗСУ „Когато лицето, пострадало от домашно насилие или жертва на трафик, заявило желание за ползване на социална услуга пред Дирекция „Социално подпомагане“ е бременна жена или майка на дете, ненавършило три години, тя се насочва незабавно за ползване на подходяща социална услуга, финансирана от Държавния бюджет, заедно с детето. В случай, че майката е придружена от друго свое дете, навършило три година, социалната услуга се предоставя за всички деца“. Подкрепата на майките и децата, освен сигурно и защитено пространство, предвижда индивидуална подкрепа от социален работник и психолог, юридическо консултиране за правата по ЗЗДН, застъпничество и придружаване с цел гарантиране на правата им. През 2015 г., по проект реализиран съвместно от УНИЦЕФ, ИС ДП и Община Шумен е разкрит Детски център за застъпничество и подкрепа „Зона заКрила“ Шумен, в който се предоставя специализирана услуга за подкрепа на деца - жертви на насилие и техните семейства. Целевата група на Центъра включва деца, които са жертви на всички форми на насилие или престъпление, което е извършено както в миналото, така и случаи на актуално насилие. Тук се включват и децата, които са свидетели на домашно насилие, както и деца подложени на ученически тормоз. Услугата се предоставя за деца от 0-18 години, родители - които не са злоупотребили с децата и родители - извършители на насилие. Услугата се реализира на областно ниво и работи с Окръжен съд Шумен, Районните съдилища в гр. Шумен, гр. Нови пазар и гр. Велики Преслав, Дирекциите „Социално подпомагане“ в област Шумен, Областната дирекция на МВР - Шумен. Дейността на „Зона заКрила” е организирана на база на подход на мултидисциплинарен екип и междуведомствено партньорство, От 2021 г., в съответствие на изискванията на Закона за социалните услуги, дейността се трансформира в предоставяне на услугите: „Информиране и консултиране“ „Застъпничество и посредничество, терапия и рехабилитация“ и „Обучение в придобиване на умения“. Специализацията на екипа обуславя и осъществяване на специфични дейности, които освен в защита правата на потребителите на услугата, са и от полза за органите по закрила, както и правоофранителните и правораздавателните институции:

- * Кризисна интервенция по случаи на насилие и преживени сериозни психотравми, загуби и траур;

- Психосоциална подкрепа на децата и родителите, жертви на насилие за осигуряване на защита от насилието и сигурна безопасна среда;

- Изготвяне на индивидуална оценка, в която се извеждат зоните за подкрепа и последващ индивидуален план за подкрепа в социалната услуга;

- * Терапия за възстановяване на жертвите на насилие от травматичното

преживяване;

- Изготвяне на становища, индивидуални оценки, доклади, препоръки и пр. за подкрепа на детето/лицето;

- * Подготовка и улесняване на участието на деца в рамките на налични правни и административни процедури за правата им на индивидуална оценка, и защитни мерки при разпит като свидетел на престъпление, домашно насилие, тежки родителски конфликти и пр.;

- * Програмата „Нека бъдем по-добри“ е предназначена за широк кръг деца в предучилищна възраст. Целта е намаляване броят на деца - жертви или извършители на агресивни прояви в детския колектив, подобряване на микроклимата в групата. За постигане целите заложи при разработване на програмата се използват интерактивни методи и форми на работа, които са съобразени с възрастта на децата - игри, театрализираны игри, обсъждане на ситуация и съвместно обмисляне на варианти за разрешаване на конкретни конфликти, близки до реално съществуващите в групата.

„Кико и ръката“ е програма за превенция на сексуалното насилие над деца, предназначена за широк кръг от деца в предучилищна възраст и ученици от първи и втори клас. Търсените ефекти от провеждане на програмата са намаляване броят на децата, потърпевши от сексуални посегателства чрез: изграждане на мотивация за споделяне и усвояване, повишаване на уменията на децата за диференциране на добър и лош контакт с хората, придобиване на умения за предпазване от сексуални посегателства, изграждане на представа за мрежа от доверени възрастни, на които да споделят за притеснителни факти.

- „По-добре да поговорим“ е програма, предназначена за ученици в начална степен на образование (2-4 клас/ 5-7 клас). Програмата цели да повиши уменията на децата да разпознават физическо, сексуално и емоционално насилие и тормоз между връстници и между дете - възрастен. Да се повиши тяхната компетентност в междуличностните отношения в посока умения за разпознаване на видовете насилие, да овладяват предизвикателното поведение, да правят разлика между „добро“ и „лошо докосване“, като част от сексуалното насилие. Да се научат да споделят, да търсят и указват помощ, да общуват с равни и да функционират по-добре в общността, в която принадлежат.

Програма за родители, извършили насилие над децата си. Програмата е насочена към родители, извършили насилие над децата си и проявяващи насилническо поведение и към други членове на семейството. Целта на програмата е да се преодолее социалната изолация, в която се намират семействата, в които има насилие. С програмата се цели да се подобри уменията на родителите насилници да решават проблеми като обмислят планове, да контролират поведението си и импулсивността, да променят мисленето си относно извършването на насилие над деца и да преценят последствията от извършеното насилие над дете. Програмата е достъпна за родители, на които е постановена мярка по чл. 5 от Закона за защита от домашно насилие или родители, които са насочени с направление или заповед от ОЗД към ДСП. Програмата е предназначена за групова работа, но позволява и индивидуална работа с родители, извършили насилие.

- Програма за родители ”Без шамар: Как с любов и уважение да наложим на детето си граници”. Програмата е предназначена за родители на деца от 0 до 6 години и цели да повиши информираността на родителите за дългосрочните негативни последствия от телесното наказание и друго грубо поведение в домашната среда, както и да повиши осведомеността им за позитивните методи на възпитание.

- Програма „Позитивно родителство“ е предназначена за родители, които срещат трудности във взаимодействието и общуването с подрастващите. Прилага се в индивидуална работа с родителите и в групов формат като превантивна подкрепа на

родителите.

В Комплекса за социални услуги функционира и „Контактен център“, като част от лицензираните услуги на Институт по социални дейности и практики за деца и семейства, като създават условия за по-качественото им предоставяне, в отговор на потребностите на семействата при раздяла и развод. Целите, които се поставят чрез дейностите на услугата, е да се гарантират правата на децата, регламентирани в КПД (част I, чл. 9, т.3) „държавите страни от конвенцията, зачитат правото на детето, което е отделено от единия или от двамата си родители да поддържа лични отношения и пряк контакт с двамата си родители, редовно освен, ако това противоречи на висшите интереси на детето“, да намали неблагоприятните последици за детето от конфликтите на разделените му родители. Задачи на услугата е да се подкрепи правото на всяко дете да има връзка и контакт и с двамата си родители. Услугите на Контактен център Шумен са представени пред отделите за закрила на детето на областно ниво, съд, прокуратура и полиция.

Утвърждава се като добра практика, професионалното становище на специалистите да се взема под внимание при разглеждане на съдебните дела и определенията на съда по дела за родителски права.

3. КЛЮЧОВИ ДОБРИ ПРАКТИКИ

- **Работа с деца на възраст от 3 до 6 години в детските градини с цел опазване на техните лични (физически и емоционални) граници;**
- **Създаване на Младежки клуб "Да бъдем приятели", който е неформална група от млади хора, обединени около разбирането да живеят в свят, свободен от насилие (Перник);**
- **Програма за позитивно родителстване "Училище за родители - роли и взаимоотношения" - фокус превенция на телесното насилие като метод на възпитание (Перник);**
- **Областен съвет за превенция на домашното насилие и Местен механизъм за прилагане на Закона за защита от домашно насилие (област Разград), които са единствени за България (Разград). Този механизъм представлява структурна рамка за взаимодействие, която институционализира сътрудничеството за превенция на домашното насилие, функционирането на различни социални услуги по места, които са широкодостъпни и сравнително равномерно разпределени, развитие на мобилните социални услуги, с което се дава възможност за използването им от жителите на по-отдалечените и труднодостъпни населени места и т.н.;**
- **Функциониране на Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца, жертви на насилие или в риск от насилие и за взаимодействие при кризисни ситуации и наличие на правила за работа и взаимодействие на отговорните институции, които допълват и конкретизират Механизма (Русе);**
- **Превенция на опасностите, тормоза, агресията и защита в онлайн общуването, както и популяризиране на Националната телефонна линия за деца в помощ и подкрепа на подрастващите и техните родители за споделяне на проблеми в семейството, училището и приятелската среда, Организиране на тренинги на тема „Какво да изберем - приятелство или агресия“, Работа с общността по превенция на „ранните бракове“, които често са съпроводени с вербално, физическо, психическо и сексуално насилие и др. (София-област);**

- „Не на агресията“, „Да бъдем по-добри“ и/или „Не на тормоза, Да на приятелството“, „Агресия, тормоз и насилие в училище“, „Превенция на насилието в училище“ – колопоход, ден на розовата фланелка, периодични срещи, беседи, лекции.

4. ОПОРНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТ ОБЛАСТНИ АДМИНИСТРАЦИИ

Насоки за работа от някои областни администрации, за въвеждане на единни изисквания за работа в областта на превенцията и борбата с домашното насилие и в програмирането на специализираните услуги за жертвите на насилие, както и по отношение на работата с извършителите:

- Програми за придобиване на съвременни знания и умения и възстановяване от травмата;
- Програми за превенция на домашното насилие в училище;
- Бюро за консултиране, насочване и подкрепа на жертви на домашно насилие;
- Юридически и психологически консултации за пострадали от насилие;
- Социално-психологическа рехабилитационна програма за справяне с психологическите травми;
- Оценка на риска от извършване на повторно насилие и рехабилитационни програми;
- Специализирана корекционна програма за извършители на насилие.

В допълнение, в резултат на изпълнен Проект BGJUSTICE-4.002-0001 „Партньорство с кауза“, с участието на всички общини на територията на област Русе, отнасящ се до противодействие на насилието, основано на пола сред ромски жени, чрез развитие на устойчиви стратегии за взаимодействие и овластяване с цел превенция на насилието и насърчаване търсенето на помощ и подкрепа, е изготвен доклад **със следните изводи и препоръки:**

- Проблемът с домашното насилие и насилие срещу жени остава затворен в семейството в ромските общности. За него не се говори открито. Съществува съпротива този проблем да се дискутира или да се признае, че съществува;
- Помощ се търси от близки или от общността, доверието в институциите липсва поради страх от дискриминация;
- Децата в ромските общности са изключително важни за жените, те изпитват страх да не ги загубят и затова проблемът с домашното насилие остава премълчан и скрит;
- В местните общности липсва информация по проблема с домашното насилие и какви са възможностите за помощ и подкрепа;
- Наличните услуги към момента не покриват специфичните нужди на ромските жени, жертви на домашно насилие;
- Няма достатъчно информация за тези групи, което води до липса на диференциран подход от специалистите;
- Планирането на превантивни програми трябва да е гъвкаво и да се насочи към индивидуално, роднинско и обществено ниво. Разпространяването на мерките за защита и подкрепа да привличат разширеното семейство и общността;
- В рамките на ромската общност трябва да работят комплексно различните заинтересовани страни: неправителствен сектор, здравни медиатори, образователни и трудови медиатори, образователни институции, полиция, кметство, читалища;

- Привличането на неформалните лидери и хора с авторитет трябва да е във фокуса на целенасочената работа на експертите, да се работи заедно в посока на повишаване на информираността и чувствителността към домашното насилие;
- Да се даде ориентация и специфична информация на специалистите, които работят с ромските общности за оказване на адекватна защита и подкрепа;
- Да се организират мащабни информационни кампании сред уязвимите групи за проблема домашно насилие като явление с обществена значимост и да се формира среда, която е нетърпима към проявите на насилие над жени;
- Работата на мобилни екипи при случаи на домашно насилие в ромските общности дава възможност на жертвите да получат подкрепа близо до себе си, без да се откъсват от средата си, да дават средства за пътуване и да обикалят от една институция към друга.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Сборникът с добри практики в сферата на превенцията и подкрепата на жертви на различни форми на насилие на областно ниво, осъществява общ преглед на ситуацията в съответните области и дава насоки за преосмисляне на съществуващите и създаване на нови политики.

В този смисъл, изказваме благодарност на областните администрации, които се ангажираха със събирането и изпращането на местните практики за превенция и работа по случаи на насилие.

Надяваме се техният принос с добри практики, взаимодействия с институциите и неправителствените организации на местно ниво по този наболял обществен проблем, да подпомогне работата и на областните администрации, които на този етап не се включиха в този процес.